

APPENDIX

ช้างกับผึ้งโพรง

The Elephant and the Bees

sentence 1

เมื่อ ครั้ง อดีตกาล สมัย ที่ ช้าง
 mɔa² khrəŋ³ adi:t¹ta?ka:n sa?ma:y⁴ thi:² cha:ŋ³
 when time olden-time generation part elephant

ยัง ไม่ มี งวง ยาว.
 yaŋ may² mi: ŋuaŋ ya:p
 yet not have trunk long

At the time when the elephants did not have long trunks.

sentence 2

ช้าง สมัย นั้น จะ ออก หา กิน ไป ตามที่ ต่าง ๆ
 cha:ŋ³ sa?ma:y⁴ nan⁴ ca?¹ ?o:k¹ ha:⁴ kin pay ta:mthi:² taŋ¹ ?
 elephant generation that will go out find eat go in the each dup

ไม่ จำกัด อยู่ แต่ ใน ป่า ดัง ทุกวันนี้.
 may² caŋkat¹ yu:⁴ tɛ:¹ nay pa:¹ daŋ tʰuk³wanni:³
 not limited live but in forest like today(now a days)

The elephants used to roam around to look for food and they did not stay in one place like they did now.

sentence 3

ที่ใด มี อาหารอุดมสมบูรณ์ ช้าง
 thi:²day mi: ?a:ha:n⁴ ?u¹domsom⁴bu:n cha:ŋ³
 anywhere there is food fertile elephant

ก็ จะ อยู่ ที่นั่น นาน.
 ko² ca?¹ yu:⁴ thi:²nan² na:n
 part. will live that place long

If a certain place had enough food, then the elephants would stay there for a long time.

sentence 4

เมื่อ อาหารหมด ช้าง ก็ จะ ย้าย ไป หา กิน ที่ ใหม่.
 mɔa² ?a:ha:n⁴ mot¹ cha:ŋ³ ko² ca?¹ ya:y³ pay ha:⁴ kin thi:² may¹
 when food finish elephant part. will move go find eat place new

When they ran out of food, the elephants moved on.

sentence 5

ครั้งนั้น ยังมี ผึ้ง ฝูงหนึ่ง ทำ รัง อยู่ ตาม กิ่งไม้
 khrəŋ³nan³ yaŋmi: phuŋ² fu:ŋ⁴ nuŋ¹ thəm raŋ yu:⁴ ta:m kin¹may³
 at that time there were bees flock one make nest live in branch

เตี้ย ๆ ลาน ขาป่า ใน ละแวก เดียวกับ ที่ โขลง
 tia:2 ɣ ta:m cha:ypa:1 nay laʔ³wa:k² diawkap¹ thi:2 khlo:ŋ⁴
 short dup in forest in palce same part. heard

ช้าง หากิน.
 cha:ŋ³ ha:⁴kin
 elephant look for food

At that time there were some bees who had built there hives on the low branches near the place where the elephants lived.

sentence 6

ใน ปี หนึ่ง ฝน เกิด แล้ง ต้นไม้ ก็ขาวเฉา ใบไม้ ร่วงหล่น.
 nay pi: nan¹ fon⁴ kə:t¹ læ:ŋ³ ton²ma:y³ hiaw¹chaw⁴ bayy⁴ ruan²lon¹
 in year one rain start dry tree whither leaves fell

One year there was no rain, so the forest was very dry, and the trees died.

sentence 7

ภัยธรรมชาติ ครั้งนั้น ร้ายแรง ยิ่งนัก.
 phay thammacha:t² khran³nan³ ra:y³ræ:ŋ yij²nak¹
 danger nature that time severe very

It caused a severe catastrophe.

sentence 8

เกิด ไฟป่า ไหม้ลาม ไป ทิ้ง ป่า อย่าง รวดเร็ว.
 kə:t¹ faypa:¹ may²la:m pay than³ pa:¹ ya:ŋ¹ ruad²rew
 start forest-fire burn go all forest manner quickly

A forest fire broke out and spread through out the jungle.

sentence 9

แม้ ว่า โขลง ช้าง จะ พยายาม หา ทาง
 mæ:³ wa:² khlo:ŋ⁴ cha:ŋ³ caʔ¹ phaʔya:ya:m ha:⁴ tha:ŋ
 though part. heard elephant part. try find path

หนี แต่ ก็ ไม่ พ้น.
 ni:⁴ tæ:¹ ko² may² phon³
 run away but part. not escape

Even though the elephants tried to escape, they did not succeed.

sentence 10

ไฟไหม้ ลุกลาม เข้ามา รอบ ตัว.
 faymay² luk³la:m khaw²ma: ro:p² tua
 fire spread to around them

The fire was fast reaching them.

sentence 11

ช้าง จึง ตะโกน ให้ ผึ้ง ช่วย.
 cha:ŋ³ cun taʔko:n hay² phun² chuay²
 elephant so shout part. bees help

The elephants asked the bees to help them.

sentence 12

ฝูง ผึ้ง กลัว ไฟป่า ไม่น้อย กว่า ช้าง.
 fu:n⁴ phu:n² klua faypa:¹ may²no:y³ kwa:¹ cha:n³
 flock bees afraid forest-fire not less than elephant

The bees too were afraid of the fire.

sentence 13

แต่ แสร้ง หัวเราะ บอก ช้าง ว่า.
 tæ:¹ sæ:n² hua⁴ro:³ bo:k¹ cha:n³ wa:²
 but pretend laugh tell elephant part.

They pretended to laugh and told the elephants...

sentence 14

เรา จะ ช่วย ท่าน ก็ ได้.
 raw ca:⁷ chuay² tha:n² ko:² day²
 I will help thou part. can

We will help you.

sentence 15

แต่ ท่าน ต้อง ทำตาม ที่ เรา บอก ทุก ประการ.
 tæ:¹ tha:n² to:⁷ tha:ma: thi:² raw bo:k¹ thuk¹ praka:n
 but thou have to follow what I tell every thing

But you have to follow our instructions.

sentence 16

ช้าง ตกลง.
 cha:n³ tok¹lo:n
 elephant agreed

The elephants agreed.

sentence 17

ฝูง บอก ให้ ช้าง ำ ปาก แล้ว ผึ้ง ทั้ง ฝูง เข้ากัน
 phu:n² bo:k¹ hay² cha:n³ ʔa:² pa:k¹ læ:w³ phu:n² than³ fu:n⁴ pha:kan
 bees tell part. elephant open mouth part. bees all flock together

อพยพ เข้าไป อยู่ ใน ปาก และ จมูก ของ ช้าง จน
 ʔop¹ha⁷yop khaw²pay yu:⁴ nay pa:k¹ læ⁷ ca⁷mu:k¹ khə:⁷ cha:n³ con
 move enter part. in mouth and nose of elephant at last

เต็ม ไปหมด.
 tem pay mot¹
 full all finish

The bees told the elephants to open their mouths and they all went into the elephants' mouths and noses.

sentence 18

หลังจาก นั้น ถึง สิ่ง ใหญ่ ช้าง ไป ที่ มี ใหญ่ ใกล้ ๆ.
 lan⁴ca:k¹ nan¹ phun² saŋ¹ hay² cha:n³ pay thi:² bun yay¹ klai² ๗.
 after that bees order part. elephant all place swamp big near dup

Then they ordered the elephants to go to the big pond.

sentence 19

พวก พวก ลง ไป อยู่ ใน น้ำ ใต้ หมด โดย เร็ว.
 phuak² tha:n² loŋ pay yu:⁴ nay nam³ hay² mot¹ do:y rew
 group you descend go stay in water part. finish part. fast

All of you get in to the pond quickly.

sentence 20

ช้า ช้า ถูก ไฟ ครอบ ตาม หมด แน่.
 khay:n⁴ cha:³ thu:k¹ fay khro:k² ta:y mot¹ na:²
 if slow part. fire burn die finish surely

If you are slow then you will all be burned.

sentence 21

ไฟป่าไหม้ ลุกลาม อยู่ หลาย วัน.
 faypa:¹ may³ luk³la:m yu:¹ la:y⁴ wan
 forest-fire burn spread part. many days

The fire lasted a couple of days.

sentence 22

จน ป่า ทั้ง ป่า ดำ เป็น ตะเภา
 con pa:¹ than³ pa:¹ dam pen ta?¹ko:
 at last forest all forest black as coal

ต้นไม้ เล็ก ถูก ไฟ ครอบ ราบเรียบ สิ้น.
 ton²may³ lek³ thu:k¹ fay khro:k² ra:p²riap² sin²
 tree small part. fire burn all all

The forest turned black and all the small trees were completely burned down.

sentence 23

เมื่อ ไฟ ดับ ไชยลง ช้าง จึง ขึ้น จาก น้ำ.
 mua² fay dap¹ khlo:n⁴ cha:n³ cuŋ khun² ca:k¹ nam³
 when fire burnt out heard elephant part. increase from water

When the fire extinguished the elephants came out of the pond.

sentence 24

มัน บอก ให้ ถึง ทั้งหลาย ที่ เข้า
 man bo:k⁴ hay² phun² than³la:y⁴ thi:² khaw²
 it tell part. bees all that enter

ไป อยู่ ใน ปาก ใน จมูก ออกมา.
 pay yu:¹ nay pa:k¹ nay ca?mu:k¹ ?o:k¹ma:
 go stay in mouth in nose out

go stay in mouth in nose come out

They told the bees to come out of their mouths and noses.

sentence 25

แต่ฝูงผึ้งอาศัยอยู่ในโพรง
tæ:1 fu:nɔ̄⁴ phunɔ̄² ʔa:say³ yu:1 nay phro:nɔ̄
but flock bees live part. in hive

ปากโพรงจมูกช้างอย่างมีความสุข.
pa:k¹ phro:nɔ̄ caʔmu:k¹ cha:nɔ̄³ ya:nɔ̄¹ mɔ̄: khwa:msuk⁴
mouth ? nose elephant manner have happiness

But the bees lived there happily and so they did not want to come out.

sentence 26

ไม่ว่าช้างจะอ้อนวอนอย่างไรฝูง
may²wa:2 cha:nɔ̄³ caʔ¹ ʔo:n²wo:n ya:nɔ̄¹ray phunɔ̄²
even though elephant part. beg how bees

ก็ยังคงตั้งอยู่ข้างใน.
ko² yan khon tu:3 yu:1 kha:nɔ̄²nay
part. still may beg part. inside

Even though the elephants pleaded to them to come out, the bees would not listen.

sentence 27

จนช้างหมดปัญญาร้องแปร้นแปร้นแคว้งศีรษะสั่ง
con cha:nɔ̄³ mot¹ panya: ro:nɔ̄³ pra:n³pra:n³ kwa:nɔ̄¹ si:⁴saʔ¹ san¹
at last elephant finish way cried sound shake head order

น้ำมูกจนจมูกยื่นยาวออกมาเป็นงวง.
nam³mu:k² con caʔmu:k¹ yu:n² ya:w ʔo:k¹ma: pen nuan
nose at last nose poke long come out become trunk

The elephants became desperate and began to shake their heads vigorously until their noses became long.

sentence 28

ฝูงผึ้งก็ยังคงธรรมดาไม่ยอมออกไป
fu:nɔ̄⁴ phunɔ̄² ko² yan cha:y⁴ may² yo:m ʔo:k¹ ma:
flock bees part. still ordinary not agree go out come

นอกปากและจมูกของช้าง.
no:k² pa:k¹ læʔ³ caʔmu:k¹ khonɔ̄³ cha:nɔ̄³
out mouth and nose of elephant

The bees still did not come out of their place.

sentence 29

เมื่อนช้างคิดถึงได้ว่าฝูงผึ้งกลัวไฟป่า
phaʔo:n cha:nɔ̄³ khit³ day² wa:2 fu:nɔ̄⁴ phunɔ̄² klua faypa:¹
suddenly elephant think able to that flock bees afraid forest-fire

จึง ขอ เข้าไป อยู่ ใน จมูก ของ ตน.
 cun̄ khɔː⁴ khaw²pay yuː¹ nay caʔmu:k¹ khɔːŋ⁴ ton
 so ask enter stay in nose of himself

The elephants then remembered that the bees were there because they were afraid of the fire.

sentence 30

หาก เอา ไฟ มา ไล่ มัน อาจจะ ได้ผล.
 ha:k¹ ʔaw fay maː lay² man ʔa:t¹caʔ¹ day²phon⁴
 if bring fire come send off it may be fruitful

And so if they used fire to chase them out they might succeed.

sentence 31

คิด แล้ว ช่าง จึง จุด คบไฟ ขึ้น
 khit³ læːw³ cha:ŋ³ cun̄ cut¹ khop³fay khun²
 think part. elephant so light torch up

ถ้า ปาก อมควัน เข้าไป ไล่ ผึ้ง.
 ʔaː² pa:k¹ ʔom khwan khaw²pay lay² phun̄²
 open mouth take in smoke enter send off bees

The elephants lighted a fire and swallowed the smoke.

sentence 32

ข้าง ฝ่าย ผึ้ง เมื่อ ถูก ควัน และ
 khɑ:ŋ² fa:y⁴ phay² meə² thu:k¹ khwan læʔ³
 side side bees when part. smoke and

ความร้อน มัน ก็ ทน อยู่ ไม่ได้.
 khwa:mro:n³ man kɔː² thon yuː¹ may²day²
 heat it part. bear part. not able to

The bees could not bear the heat and the smoke, so they came out.

sentence 33

หา กัน บินหนี ออก จาก ปาก และ จมูก ช่าง.
 phaː kan bin niː⁴ ʔɔ:k¹ ca:k¹ pa:k¹ læʔ³ caʔmu:k¹ cha:ŋ³
 take together fly run away go out from mouth and nose elephant

They all flew out.

sentence 34

เนื่องจาก ผึ้ง อยู่ ใน ปาก ช่าง มานาน.
 nuan̄²ca:k¹ phun̄² yuː¹ nay pa:k¹ cha:ŋ³ ma:na:n
 because bees part. in mouth elephant long

จึง เกิด ความเคยชิน กับ ที่อยู่ เป็น โพรง.
 cun̄ kə:t¹ khwa:mkhə:ychin kap¹ thiː²yuː¹ pən phro:ŋ
 so start use to with living place is hive

Because they had lived in a closed place for a long time they got used to living like that.

sentence 35

เมื่อฝูงผึ้งบินไปหาที่อยู่ใหม่.
 mua² fu:ŋ⁴ phung² bin pay ha:⁴ thi:² yu:¹ may¹
 when flock bees fly go find living place new

They then went to look for a new dwelling.

sentence 36

มันก็เลือกเอาโพรงไม้ที่มี
 man ko² luak³ ?aw phro:ŋma:y³ thi:² mi:
 it part. choose part. hive that had

ลักษณะคล้ายปากช้างทำรังอาศัย.
 lak³ sa?na?¹ khla:y³ pa:k¹ cha:ŋ³ tham ran ?a:say³
 characteristics like mouth elephant make nest live

They chose a place that was quite similar to the elephants' trunks.

sentence 37

เราเรียกผึ้งชนิดนี้ว่าผึ้งโพรง.
 raw riak² phung² cha?nit³ ni:³ wa:² phung² phro:ŋ
 we call bees kind this part. hive-bees

We call this type of bees; hive-bees.

sentence 38

ผึ้งโพรงเป็นผึ้งที่กลัวไฟที่สุด.
 phung² phro:ŋ pen phung² thi:² klua fay thi:² sut¹
 hive-bees is bees that afraid fire most

This type of bees are afraid of fire.

sentence 39

พอเห็นไฟมันจะแตกตื่นบินหนีไปทันที.
 pho: hen⁴ fay man ca?¹ tæ:k¹ tu:n¹ bin ni:⁴ pay thanthi:
 we see fire it part. scatter fly run away go immediately

When ever they see a fire they will immediately fly away.

sentence 40

ส่วนช้างเมื่อฝูงออกจากจมูกไปหมดแล้ว.
 suan¹ cha:ŋ³ mua² phung² ?w:k¹ ca:k¹ ca?mu:k¹ pay mot¹ læ:w³
 part. elephant when bees come out from nose all finish part.

When all the bees had all left the elephants.

sentence 41

ช้างยังไม่แน่ใจว่ายังมีผึ้ง
 cha:ŋ³ yan may² næ:² cay wa:² yan mi:¹ phung²
 elephant part. not sure part. part. have bees

หลงเหลืออยู่ในตัวหรือไม.
 long⁴ lua⁴ yu:¹ nay tua ru:⁴ may²
 left part. in them or not

They still were not sure whether there were any bees left or not.

sentence 42

มัน เอา ขวาง จม น้ํา แล้ว พ่น เข้าไป ใน ปาก.
 man ʔaw ɲaŋ ɕum¹ nam³ la:w³ phon² khaw²pay nay pa:k¹
 it bring trunk dip water part. blow enter in mouth

It took in water through its nose and blew it out.

sentence 43

ช้าง จึง เรียนรู้ วิชานี้ ใช้ ขวาง ไม้
 cha:ŋ³ ɕaŋ rianru:³ wi:³cha: cha:y ɲaŋ hay²
 elephant so learn subject use trunk part.

เป็น ประโยชน์ ได้ จาก การกระทำ ดังนี้ เอง.
 pen pra:¹yo:t² day² ca:k¹ ka:nkra:¹tham dagni³ ʔe:ŋ
 become important can from doing like this self

As a result the elephants learnt to use their trunks productively.

sentence 44

นับ ตั้งแต่ นั้นมา ช้าง ก็ พา กัน
 nap³ taŋ²tæ:¹ nan³ma: cha:ŋ³ ko² pha: kan
 count from then on elephant part. take buttocks

หลบ เข้าไป อยู่ ใน ป่า ลึก.
 lop¹ khaw²pay yu:¹ nay pa:¹ luk³
 hide enter part. in forest deep

From then on the elephants moved to the dark forest.

sentence 45

ไม่ กล้า อยู่ ใน ที่ ว่างเดิม ดัง แรก.
 may² kla:² yu:¹ nay thi:² lo:ŋ²tian daŋ tæ:¹ko:n¹
 not brave live in place empty like before

They were afraid to live in open areas.

sentence 46

เพราะ มัน กลัวฝูง น้ํา จะ เข้าไป
 phro:³ man klua fu:ŋ⁴ phun² ca:¹ khaw²pay
 because it afraid flock bees will enter

อาศัย อยู่ ใน ขวาง ของ มัน อีก.
 ʔa:say⁴ yu:¹ nay ɲaŋ khəw:ŋ⁴ man ʔi:k¹
 live live in trunk of it more

Because they were afraid that the bees would go into their trunks again.

sentence 47

นอกจาก นั้น ช้าง ยัง กลัว ไฟป่า อีกด้วย.
 no:k²ca:k¹ nan⁴ cha:ŋ³ yaŋ klua faypa:¹ ʔi:k¹duay²
 besides that elephant part. fear forest-fire also

Besides that the elephants were also afraid of fire.

รู้ ไม่ เท่า กัน

Knowledge differences

sentence 1

มี ชาย สอง คน เป็น เพื่อน กัน มา แต่ เด็ก ๆ พวก
 mi: cha:y so:nɔŋ⁴ khon pen phuan² kan ma: ta:dek¹ ɔ phua:k²
 there are man two person is friend together come from child dup group

เขา ชวนกัน ไป เรียน วิชา กับ อาจารย์ มีชื่อ สำนัก หนึ่ง.
 khaw⁴ chuankan pay rian wi³cha: kap¹ ʔa:ca:n mi:chu:² sannak¹ nɔŋ¹
 they persuaded go study subject with teacher famous school one

Once there were two friends who went to study with a famous teacher in a school.

sentence 2

เมื่อ เรียน จบ แล้ว จะ ลา กลับ บ้าน.
 meua² rian cop¹ la:w³ ca?¹ la: klap¹ ba:n²
 when study finish part. will take leave return house

When they finished studying they took leave and planned to return home.

sentence 3

อาจารย์ สั่งเสีย ศิษย์ ทั้งสอง ว่า หาก มี โอกาส กลับมา
 ʔa:ca:n san¹sia⁴ sit¹ than³so:nɔŋ⁴ wa:² ha:k¹ mi: ʔo:ka:t¹ klap¹ma:
 teacher teach student both part. if have opportunity return

หา อาจารย์ อีก ใน วันหลัง ให้ เอา หม้อดิน ใส
 ha:⁴ ʔa:ca:n ʔi:k¹ nay wanlan⁴ hay² ʔaw mo:²din say¹
 find teacher more in later give bring earthern-pot put

น้ำมัน มาให้ ด้วย.
 nam³man ma:hay² duay²
 oil give also

The teacher told the students that if they have an opportunity they should return to the school and also bring some oil for the teacher in an earthern-pot.

sentence 4

อาจารย์ จะ ได้ใช้ บูชา พระ.
 ʔa:ca:n ca?¹ day²chay³ bu:cha: phra?³
 teacher will use offer god

The teacher will use it to offer alms to God.

sentence 5

ระหว่าง ทาง กลับ บ้าน ชาย ทั้งคู่
 ra?³wa:ŋ¹ tha:ŋ klap¹ bain² cha:y than³khū:²
 between path return house man both

เห็น รอยเท้า ช้าง เดินไป ข้างหน้า ใหม่ ๆ
 hen⁴ ro:ythaw³ cha:ŋ³ de:npay kha:ŋ²na:² may¹ ɔ
 see foot prints elephant walking in front new dup

While the two friends were on their way home they saw elephant's footsteps ahead of them.

sentence 6

จึง ชวนกัน ทาย ลักษณะ ของ ช้าง จาก การดู
 cun̄ chuankan tha:y lak³sa⁷na⁷1 kho:ŋ³ cha:ŋ³ ca:k¹ ka:ndu:
 so persuaded guess characteristics of elephant from seeing

รอยเท้า.

ro:ythaw³
 footprints

They decided to guess the features of the elephants.

sentence 7

เป็นการทดสอบ ความรู้ ว่า ใคร จะ รู้ ดี กว่า กัน.
 pen ka:nt^hot³so:p¹ khwa:mr^u:³ wa:² khray ca⁷1 ru:³ di: kwa:¹ kan
 is test knowledge part. who will know good than each other

They wanted to see who was the smarter one.

sentence 8

ชาย คน แรก บอก ว่า ช้าง ตัว นี้
 cha:y khon ræ:k² bo:k⁴ wa:² cha:ŋ³ tua ni:³
 man person first tell part. elephant class. this

เป็น ช้างพลาย และ ตา ช้าง หนึ่ง บอด.
 pen cha:ŋ³phla:y læ⁷1 ta: kha:ŋ² nuŋ¹ bo:t¹
 is elephant (male) and eye side one blind

The first friend said that it was a male elephant that had only one eye.

sentence 9

ส่วน ชาย อีก คน หนึ่ง นั้น คิด
 suan¹ cha:y ʔi:k¹ khon nuŋ¹ nan¹ khit³
 while man more person one that think

ไม่บอก ว่า ทำไม เพื่อน ของ ตน จึง ว่า เช่นนั้น.
 may²o:k¹ wa:² thammay phuan² kho:ŋ³ ton cun̄ wa:² che:n²nan³
 not part. why friend of himself part. said like that

While the second friend could not figure out why his friend thought so.

sentence 10

เมื่อ เดิน ไป ทิ้ง ช้าง ปรากฏ ว่า ช้าง ตัว นั้น เป็น
 mua² de:n pay than cha:ŋ³ pra:kot¹ wa:² cha:ŋ³ tua nan¹ pen
 when walk go catch up elephant appear part. elephant class. that is

ช้างพลาย และ มี ตา ช้าง ซ้าย บอด จริง ๆ
 cha:ŋ³phla:y læ⁷3 mi: ta: kha:ŋ² sa:y³ bo:t¹ cin̄ ʔ
 elephant (male) and have eye side leftside blind truly dup

When they caught up with the elephant they saw that it was a male elephant and it only had one eye.

sentence 11

ตาม ที่ ชาย คน แรก เคย เอาไว้
 ta:m thi:2 cha:y khon rak:2 thay ?awway³
 follow what man person first guess earlier

It was exactly as the first friend had said.

sentence 12

ชาย คน ที่ สอง โกรธ อาจารย์ ยิ่งนัก เข้าใจ ว่า อาจารย์
 cha:y khon thi:2 so:n⁴ kro:t⁴ ?a:ca:n yin²nak¹ khaw²cay wa:² ?a:ca:n
 man person rank two angry teacher very understand part. teacher

รัก ศิษย์ ไม่ เท่ากัน สอน เพื่อน ตนเอง มากกว่า.
 rak³ sit¹ may² thaw²kan so:n⁴ phuan² ton²e:n² ma:k² kwa:¹
 love student not not equal teach friend self more than

The second friend was really angry with his teacher. He thought that the teacher loved his friend more than him so he taught him more.

sentence 13

เพื่อน จึง มี ความรู้ ดี กว่า ตน
 phuan² chuj¹ mi: khwa:mru:³ di: kwa:¹ ton
 friend therefore have knowledge good than himself

จน สามารถ ทาย ลักษณะ อย่าง ได้ ถูกต้อง.
 con sa:³ma:t² thay lak³sa?na?¹ cha:n³ day² thu:k¹ton²
 at last can guess characteristics elephant able to correct

The first man therefore was able to guess the features of the elephant correctly.

sentence 14

หลังจาก นั้น ไม่ นาน ศิษย์ ทั้งสอง ชวนกัน กลับไป
 lan⁴ca:k¹ nan¹ may² na:n sit¹ than³so:n⁴ chuankan klap¹pay
 after that not long student both persuaded return

เยี่ยม อาจารย์.
 yiam² ?a:ca:n
 see teacher

After that they decided to go back to see their teacher.

sentence 15

ต่าง นำ หม้อดิน บรรจุ น้ำมัน ไป ให้ อาจารย์ ตาม
 ta:n¹ nam mo:²din bancu?¹ nam³man pay hay² ?a:ca:n ta:m
 each bring earthen-pot carrying oil go give teacher follow

คำสั่งเสีย.
 khamsan¹sia⁴
 order

They both took oil in earthen-pots.

sentence 16

เมื่อ ไปถึง สำนัก ของ อาจารย์.
 mua² pay^hun⁴ samnak¹ kho:^ŋ³ ?a:ca:n
 when reached school of teacher

When they reached the teacher's house...

sentence 17

ปรากฏ ว่า น้ำมัน ใน หม้อ ของ ชาย คน
 pra:kot¹ wa:² nam³man nay mo:² kho:^ŋ³ cha:y khon
 appear part. oil in pot of man person

ที่ สอง พร่องแห้ง ลงไป มาก.
 thi:² so:^ŋ⁴ phro:^ŋ² ha:^ŋ² lonpay ma:k²
 rank two become less dry down more

The oil in the second friend's pot was only half left.

sentence 18

ส่วน น้ำมัน ใน หม้อ ของ เพื่อน ยัง เต็มอยู่ เช่น เดิม.
 suan¹ nam³man nay mo:² kho:^ŋ³ phuan² yan temyu:¹ che:n²de:m
 part. oil in pot of friend not yet still full like before

While the first man's pot was still full.

sentence 19

ที่ เป็น ดังนี้ เนื่องจาก ว่า ชาย
 thi:² pen dangni:³ nuan²ca:k¹ wa:² cha:y
 rank is like this because part. man

คน ที่ หนึ่ง เอา หม้อเก่า ใส่ น้ำมัน.
 khon thi:² nuŋ¹ ?aw mo:² kaw¹ say¹ nam³man
 person rank one bring pot old put oil

This was because the first man used an old pot.

sentence 20

ส่วน ชาย คน ที่ สอง เอา หม้อดิน ใหม่ ๆ ใส่.
 suan¹ cha:y khon thi:² so:^ŋ⁴ ?aw mo:²din may¹ ? say¹
 part. man person rank two bring earthen-pot new dup put

While the second man used a new pot.

sentence 21

หม้อ ใหม่ จึง ดูดซับ น้ำมัน ส่วน หนึ่ง เข้าไป ใน เนื้อ ดิน.
 mo:² may¹ can du:t¹sap³ nam³man suan¹ nuŋ¹ khaw²pay nay nya³ din
 pot new therefore suck oil part. one enter in skin clay

The new pot absorbed the oil.

sentence 22

อาจารย์ รับ เอา หม้อ น้ำมัน จาก ศิษย์ ทั้งสอง มาแล้ว.
 ?a:ca:n rap³ ?aw mo:² nam³man ca:k¹ sit¹ than³so:^ŋ⁴ ma:la:w³
 teacher receive part. pot oil from student both comp.

The teacher took both the pots.

sentence 23

สั่งสอน ว่า วิชา ความรู้ ที่ อาจารย์ ให้ แก่ ศิษย์ นั้น
 san¹so:n⁴ wa:2 wi⁷3cha: khwa:mru:³ thi:² ʔa:ca:n hay² kə:¹ sit¹ nan¹
 taught part. subject knowledge part. teacher part. to student that

อาจารย์ ให้ เท่า ๆ กัน แต่.
 ʔa:ca:n hay² thaw² ʔ kan tɕ:¹
 teacher part. equal dup together but

The teacher then said that he taught the two men equally.

sentence 24

ศิษย์ คน ไหน ช่าง สังเกต และ
 sit¹ khon nay⁴ cha:ŋ² san³ke:t¹ la:⁷3
 student person which very notice and

ชวนหาพบ หา ความรู้ เพิ่มเติม.
 khuan^hwa:y ha:⁴ khwa:mru:³ phə:m²tə:m
 study find knowledge increase

But it depends on who is more observant.

sentence 25

ก็ จะ มี ความรู้ ดีกว่า เพื่อน ที่ เรียน มา ด้วยกัน.
 ko:² ca:⁷1 mi: khwa:mru:³ di:kwa:¹ phyan² thi:² rian ma: duay²kan
 part. will have knowledge better than friend that study come together

The person who is observant will know more.

sentence 26

อาจารย์ ว่า กับ ชาย คน ที่ สอง ว่า.
 ʔa:ca:n wa:2 kap¹ cha:y khon thi:² so:ŋ⁴ wa:2
 teacher part. to man person rank two that

He then said to the second man.

sentence 27

เรา รู้ ว่า เจ้า คง คิด ว่า เรา
 raw ru:³ wa:2 caw² khon^h hit³ wa:2 raw
 I know part. you may think that I

สอน วิชา ให้ กับ เพื่อน ของ เจ้า มาก กว่า.
 so:n⁴ wi⁷3cha: hay² kap¹ phyan² khə:^ŋ3 caw² ma:k² kwa:¹
 teach subject to to friend of you more than

'I know that you think I taught your friend more.'

sentence 28

แต่ ที่จริง แล้ว เรา ก็ ให้ ความรู้
 tæ:1 thi:2ciŋ læ:w³ raw ko² hay² khwa:mru:³
 but actually part. I part. give knowledge

แต่ เจ้า ทั้งสอง คน เท่า ๆ กัน
 kx:1 caw² than³so:ŋ⁴ khon thaw² ɣ kan
 to you both person equal dup together

'But I taught both of you equally.'

sentence 29

แต่ ตัวเจ้า ไม่ รู้จัก สังเกต และ ไม่ ใฝ่ใจ หา ความรู้
 tæ:1 tuacaw² may² ru:³cak¹ san⁴ke:t¹ læ?³ may² say¹cay ha:⁴ khwa:mru:³
 but you not know notice and not try find knowledge

เพิ่มเติม เขาเอง ต่างหาก เจ้า จึง ด้อย กว่า เขา.
 phæ:m²tæ:m ʔaw²e:ŋ ta:ŋ¹ha:k¹ caw² cŋ do:y² kwa:¹ khaw⁴
 increase by your self ? you therefore worse than him

'Because you are not observant and do not try to learn more therefore you know less than your friend.'

sentence 30

อาจารย์ บอก ให้ ศิษย์ คน แรก อธิบาย ให้ เพื่อน ฟัง ว่า
 ʔa:ca:n bo:k⁴ hay² sit¹ khon ræ:k² ʔathi¹ba:y hay² phuan² fan wa:²
 teacher tell part. student person first explain to friend listen that

ทำไม เขา ถึงได้ ทาย ลักษณะ ช้าง จาก
 thammay khaw⁴ thun⁴day² tha:y lak³sa¹na?¹ cha:ŋ³ ca:k¹
 why he able guess characteristics elephant from

การดู รอยเท้า ช้าง ได้ ถูกต้อง.
 ka:ndu: ro:y³thaw³ cha:ŋ³ day² thu:k¹to:ŋ²
 seeing foot prints elephant can correct

The teacher asked the first man to explain to his friend how did he come to guess the features of the elephant correctly.

sentence 31

ชาย คน แรก ตอบ ว่า.
 cha:y khon ræ:k² to:p⁴ wa:²
 man person first answer part.

He replied.

sentence 32

ก็ ศิษย์ รู้ ว่า เป็น ช้างพลาย เพราะ สังเกต
 thi:2 sit¹ ru:³ wa:² pen cha:ŋ³phla:y phrɔ?³ san⁴ke:t¹
 part. student know that is elephant (male) because notice

เห็นไม้ ช้าง ทาง ถูก งา ครูด เป็น รอย.
 hen⁴ may³ kha:ŋ² tha:ŋ² thu:k¹ ŋa: khru:t¹ pen ro:y
 see wood side path part. tusk scratch is marks

'The reason that he knew that it was a male elephant was because he saw that there were marks of its tusks on the tree.'

sentence 33

ส่วน ที่ รู้ ว่า ตา บอด นั้น ศิษย์ สังเกต จาก รอยเท้า
 suan¹ thi:² ru:³ wa:² ta: bo:t¹ nan¹ sit¹ san⁴ke:t¹ ca:k¹ ro:ythaw³
 part. what know part. eye blind that student notice from footprints

ข้าง ซ้าย ตกหนักกว่า รอยเท้า ซ้าย ขวา.
 kha:n² sa:y³ tok¹ nak¹ kwa:¹ ro:ythaw³ kha:n² kwa:⁴
 side leftside fall heavy than foot prints side rightside

'And the reason that he knew that it only had one eye was because its right foot print was deeper than the left.'

sentence 34

ซ้ำ บัง เหมือน ผิด ๆ หลาด ๆ ด้วย.
 sam³ yan yiap¹ phit¹ ๆ phla:t² ๆ duay²
 moreover part. stamp wrong dup wrong dup also

'Moreover it often went out of its path.'

sentence 35

ชาย คน ที่ สอง ได้ ฟัง ก็ เกิด
 cha:y khon thi:² so:n⁴ day² fan ko² ke:t¹
 man person rank two can listen part. feel

ความละอายใจ ที่ หลง ไทร อารมณ์.
 kha:mla³ ya:yca:y thi:² lon⁴ kro:t¹ za:ca:n
 ashamed part. by mistake angry teacher

When the second man heard this, he was ashamed for blaming his teacher.

sentence 36

และ บอกรับ ว่า ที่ เขา มี ความรู้ สู้ เพื่อน ของ เขา
 lae⁷ yo:mrab³ wa:² thi:² khaw⁴ mi: khwa:mru:³ su:² phuan² khoo:n³ khaw⁴
 and agreed that part. he have knowledge fight friend of him

ไม่ได้ นั้น เป็น เพราะ ตัว เขา ขาด ความสังเกต
 may² day² nan¹ pen phro⁷ tua khaw⁴ kha:t¹ kha:msan⁴ke:t¹
 not able to that is because he him lack notice

ไม่ รู้จัก ศึกษา ใ้ รอบคอบ.
 may² ru:³ cak¹ phit³ ca:ra⁷ na: hay² ro:p² khoo:p²
 not know study part. properly

And he also accepted that the reason for having less knowledge was because he was not as observant as his friend.

กระต่าย ป่า ติ

An Intelligent Rabbit

sentence 1

นานมาแล้ว ใน ป่า ใหญ่ แห่ง หนึ่ง
 na:nma:lə:wə³ nay pa:¹ yay¹ hæ:ŋ¹ nŋ¹
 long ago in forest big place one

มี สิงโต ตัว หนึ่ง ตั้ง ตัว เป็น จ้า ป่า.
 mi: siŋ⁴to: tua nŋ¹ tan² tua pen caw² pa:¹
 there was lion class. one pronounced self as king forest

Long ago in a big forest, there was a lion who proclaimed himself the king.

sentence 2

สิงโต ต้องการ แสดง อำนาจ สร้าง
 siŋ⁴to: tɔ:ŋ²ka:n sa?¹dæ:ŋ ʔanna:t² sa:ŋ²
 lion wanted show power built

ความยำเกรง ให้ แก่ สัตว์ ทั้งปวง.
 khwa:myamkre:ŋ hay² kə:¹ sat¹ thəŋ³puan
 fear part. to animal all

It wanted to show its power to the other animals.

sentence 3

มัน จึง เรียก ประชุม สัตว์ น้อย
 man cŋ riak² pra?¹chum sat¹ nɔ:y³
 it therefore call meeting animal small

ใหญ่ ทั้งหมด และ ประกาศ ว่า.
 yay¹ thəŋ³la:y⁴ læ?³ pra?¹ka:t¹ wa:²
 big all and announced that

It called all the animals and announced.

sentence 4

เรา ผู้ เป็น ใหญ่ ใน ป่า นี้ มี หน้าที่ ค้ำครอง สัตว์
 raw phɯ:² pen yay¹ nay pa:¹ ni:³ mi: na:²thi:² khum¹khro:ŋ sat¹
 I part. is big in forest this have duty save animal

ทุกตัว ให้ อยู่เป็น เป็นสุข.
 thuk³tua hay² yu:¹yen pensuk¹
 all part. live happy

I am the King of the forest and so it is my duty to look after the welfare of all the animals.

sentence 5

ตลอด วัน เรา ต้อง ทำงาน ยุ่ง อยู่
 ta?lo:t¹ wan raw to:ŋ² thamgain yuŋ² yu:¹
 whole day I have to work busy with

แต่ ใน ถ้ำ เพื่อ ชำระ คดี ระหว่าง สัตว์ ทั้งหมด.
 tæ:¹ nay tham² phua² chamra?³ kha?¹di: ra?³wa:ŋ¹ sat¹ than³puan
 only in cave for solve cases between animal all

The whole day I am busy settling your matters.

sentence 6

จน เรา ไม่ มี เวลา ออกไป หา กิน.
 con raw may² mi: we:la: ʔo:k¹pa:y ha:⁴kin
 until I not have time go out look for food

And so I have no time to go out and look for food.

sentence 7

ถ้า ไม่มี เรา คอย ชี้ขาด ตัดสิน
 tha:² may³mi: raw kho:y chi:³kha:t¹ tat¹sin⁴
 if not have me to decide referee

ความ พวก ท่าน คง จะ เดือดร้อน กัน ไปหมด.
 khwa:m phuak² tha:n² khon ca?¹ duad¹ro:n³ kan pay mot¹
 case group you may will trouble part. part. all

And if I do not help you with your problems, then you all will be in trouble.

sentence 8

ดังนั้น นับ ตั้งแต่ วันนี้ เป็น ต้นไป พวก ท่าน
 dan³nan³ nap³ taŋ²tæ:¹ wanni:³ pen ton²pay phuak² tha:n²
 therefore from from today part. onwards group you

ต้อง เปลี่ยนส่ง อาหาร มา ให้ เรา กิน ทุกวัน.
 to:ŋ² phlat¹kan son¹ ʔa:ha:n⁴ ma: hay² raw kin thuk³wan
 have to change send food come to me eat every day

So from now on, you all will take turns to bring me food.

sentence 9

หาก ใคร ไม่ ปฏิบัติ ตาม เรา จะ ไม่
 ha:k¹ khray may² pa?¹ti?¹bat¹ ta:m raw ca?¹ may²
 if any one not do according me will not

รับรอง ความปลอดภัย ให้ อีกต่อไป.
 rap²ro:ŋ khwa:mplo:t¹phay hay² ʔi:k¹to:¹pay
 guarantee safety part. any more

If any one disobeys my orders, then I will not be responsible for my actions.

sentence 10

เมื่อ สัตว์ ต่าง ๆ ได้ยิน คำสั่ง ก็
 mɛu² sat¹ ta:nɔ̃¹ ʔ day²yin khamsoŋ¹ ko²
 when animal each dup hear order part.

จำใจ ต้อง ปฏิบัติ ตาม.
 camcay to:nɔ̃² pa⁷ti⁷bat¹ ta:m
 had to have to follow according

When the animals heard this they all were so frightened and agreed to do as they were told.

sentence 11

จัด เวร ส่ง อาหาร ให้ สิงโต ทุกตัว
 cat¹ we:n sonɔ̃¹ ʔa:ha:n⁴ hay² siŋ⁴to: thuk³tua
 organized duty send food to lion all

จึง เดือดร้อน กัน ไปหมด ทั้ง ป่า.
 cɔŋ duat¹ro:n³ kan paymot¹ than³ pa:¹
 therefore trouble together all whole forest

They all had turns to bring food to the lions and were all really troubled.

sentence 12

ต่อมา วัน หนึ่ง เป็น เวร ของ กระต่าย.
 yu:⁴ma: wan nɔŋ¹ pen we:n kho:nɔ̃⁴ kra⁷ta:y¹
 subsequently day one is duty of rabbit

One day it was the rabbit's turn to bring food to the lion.

sentence 13

กระต่าย อยาก จะ เลี่ยง งาน นี้.
 kra⁷ta:y¹ ya:k⁴ ca⁷ lianɔ̃² ʔa:n ni:³
 rabbit want to avoid work this

The rabbit did not want to do the job.

sentence 14

มัน พยายาม คิด หา หนทาง แก่เม็ด สิงโต.
 man pha⁷ya:ya:m khit³ ha:4 hon⁴tha:nɔ̃ kə:²phet¹ siŋ⁴to:
 it try think find way trick lion

It tried to think of ways of getting back to the lion.

sentence 15

เมื่อ ญ กระต่าย นึกถึง ปล่อง ถ้ำ ใหญ่ ใน ป่า ขึ้น มา ได้.
 pha¹ʔo:n kra⁷ta:y¹ nuk³thɔŋ⁴ plo:nɔ̃¹ tham² yay¹ nay pa:¹ khun² ma: day²
 suddenly rabbit thought of ? cave big in forest part. come able

Suddenly it remembered the big cave in the forest.

sentence 16

ก้น ถ้ำ มี บ่อน้ำ ชิง ญ กระต่าย
 kon² tham² mi: bo:¹nam³ khɔŋ⁴ yu:¹ kra⁷ta:y¹
 bottom cave have well stick part. rabbit

จึง คิด หมาย อย่าง หนึ่งใน.
 cuŋ khit³ ʔu¹ba:y ya:ŋ¹ naŋ¹
 so think plan type one

At the end of the cave there was a big well filled with water.

sentence 17

วันนั้น กระต่าย เกลาไกล เที่ยว เล่น
 wannan³ kraʔ¹ta:y¹ thaʔle:⁴thaʔlay⁴ thiaw² le:n²
 that day rabbit wandered roam play

อยู่ นาน จึง ไป พบ สิงโต ตาม หน้าที่.
 yu:¹ na:n cuŋ pay p^hop³ siŋ⁴tō:¹ ta:m na:²thi:²
 part. long so go see lion according duty

That day the rabbit wasted a lot of time before going to the lion.

sentence 18

แต่ มัน ไม่ได้ นำ อาหาร ชนิด ใด ติดตัว ไป.
 tæ:¹ man may²day² nam ʔa:ha:n⁴ chaʔnit³ day tit¹tua:¹ pay
 but it not able to bring food kind any along part.

But it did not bring any food with it.

sentence 19

เวลา นั้น สาย มาก แล้ว.
 we:la: nan³ sa:y⁴ ma:k² læ:w³
 time that late very part.

It was really very late.

sentence 20

สิงโต หิว จิต คาราม ใส่ กระต่าย ว่า ทำไม จึง มา ช้า.
 siŋ⁴tō:¹ hiw⁴ cat¹ khamra:m say¹ kraʔ¹ta:y¹ wa:² thamma:y cuŋ ma: cha:³
 lion hungry very growl put rabbit said why part. come late

The lion was very hungry so it growled at the rabbit for coming late.

sentence 21

มีหน้าซ้ำ มัน ยัง เห็น ว่า กระต่าย ไม่ได้ นำ อาหาร มา.
 mi⁷na:m⁴sa:m³ man yan hen⁴ wa:² kraʔ¹ta:y¹ may²day² nam ʔa:ha:n⁴ ma:
 moreover it part. see that rabbit not did bring food come

Moreover, it saw that the rabbit did not bring any food.

sentence 22

สิงโต โกรธ ยิ่งนัก.
 siŋ⁴tō:¹ kro:t¹ yin²nak¹
 lion angry very

The lion was very angry.

sentence 23

กระต่าย แสร้ง ทำ เป็น กลมกล่อม หมอบ ลง กล่าว ว่า.
 kraʔ¹tai:y¹ saiŋ² thəm pen nɔ:p²nɔ:m³ mə:p¹ loŋ klaw¹ wa:²
 rabbit pretend make as scared went down said that

The rabbit pretended to be afraid, bowed down and said.

sentence 24

ท่าน เจ้า ป่า โปรด ฟัง ข้า ก่อน.
 tha:n² caw² pa:¹ pro:t¹ faŋ kha:² ko:n¹
 thou king forest please listen me before

O King listen to me first,

sentence 25

ก็ ข้า มา ช้า ก็ เป็น เพราะ ข้า
 thi:² kha:² ma: cha:³ ko² pen phroʔ³ kha:²
 part. I come late part. is because I

ไป พบ สิงโต ตัว หนึ่ง.
 pay phop³ siŋ⁴to: tua nuŋ¹
 go see lion class. one

The reason I was late was because I met another lion.

sentence 26

ระหว่าง ทาง มัน เรียก ไม้ ข้า
 raʔ³wa:ŋ¹ tha:ŋ man riak² hay² kha:²
 between path it call part. me

หยุด แล้ว แย่ง เอา อาหาร ของ ข้า ไปหมด.
 yut¹ læ:w³ ya:ŋ² ʔaw ʔa:ha:n⁴ kho:ŋ⁴ kha:² paymot¹
 stop part. snatch take food thing me all

It stopped me on my way here and took all the food from me.

sentence 27

มัน บอก ว่า ต่อไปนี้ มัน จะ มา เป็น เจ้า ป่า ตัว ใหม่.
 man bo:k⁴ wa:² to:¹payni:³ man caʔ¹ ma: pen caw² pa:¹ tua ma:y¹
 it tell that from now on it will come become king forest class. new

It said that it is going to be the new King.

sentence 28

มัน สั่ง ให้ ข้า มา บอก ท่าน ว่า
 man san¹ hay² kha:² ma: bo:k⁴ tha:n² wa:²
 it order part. me come tell thou that

ให้ ท่าน ไป คารวะ มัน ด้วย.
 hay² tha:n² pay kha:raʔ¹waʔ¹ man duay²
 part. thou go pay respect it also

It told me to tell you to go and pay respect to it.

sentence 29

ถ้า ท่าน ไม่ ไป และ ถือ ดี ว่า เก่ง กล้า กว่า มัน.
 tha:2 tha:n2 may2 pay lɔʔ3 the:ʔ4 di: wa:2 ke:n1 kla:2 kwa:1 man
 if thou not go and think good that clever brave than it

If you don't go and think that

sentence 30

มัน สั่ง ว่า ให้ ไปสู้ กับ มัน.
 man san1 wa:2 hay2 pay su:2 kap1 man
 it order that to go fight with it

It said to tell you to go and fight it.

sentence 31

จะ ได้ พิสูจน์ ว่า ใคร กันแน่ คือ
 caʔ1 day2 phiʔ3su:t1 wa:2 khray kannæ:2 khɯ:
 part. able to prove that who really that

เจ้าป่า ตัวจริง.
 caw2pa:1 tua cin
 King of the forest class. real

So that it can be decided who is the real king.

sentence 32

สิงโต เจ้าป่า ได้ ข่าว ความโอหัง ของ สิงโต ตัว
 sin4to: caw2pa:1 day2 kha:w1 khwa:mo:han4 khɔ:ŋ4 sin4to: tua
 lion King of the forest get news pride of lion class.

ใหม่ ที่ กระต่าย เล่า ให้ ฟัง ก็ โกรธ จัด.
 may1 thi:2 kraʔ1ta:y1 law2 hay2 fan ko2 kro:t1 cat1
 new that rabbit tell to listen part. angry very

When the King heard this he got angry.

sentence 33

มัน บอก ให้ กระต่าย รีบ พา ไป พบ
 man bo:k4 hay2 kraʔ1ta:y1 ri:p2 pha: pay phop3
 it tell to rabbit hurriedly take go see

สิงโต ตัว นั้น ทันที.
 sin4to: tua nan4 thanthi:
 lion class. that immediately

It told the rabbit to take it to that lion.

sentence 34

กระต่าย พา สิงโต ไป ยัง ถ้ำ ใหญ่ กลาง ป่า.
 kraʔ1ta:y1 pha: sin4to: pay yan tham2 yay1 klan pa:1
 rabbit take lion go part. cave big middle forest

The rabbit took the lion to the big cave in the forest.

sentence 35
เมื่อ เดินไป เห็น ปากของถ้ำ กระต่าย ก็ หยุด เดิน.
mua² də:n pay hen⁴ plo:ŋ¹ tham² kraʔ¹ ta:y¹ ko² yut¹ dən
when walking see mouth of the cave rabbit part. stop walk

When they reached the cave the rabbit stopped walking.

sentence 36
ทำท่า กลัว ลนลาน แกล้ง ว่า.
thamtha:² klua lonlain kla:ŋ² wa:²
act afraid shiver pretend part.

He pretended to be afraid and said.

sentence 37
ข้า กลัว สิงโต ตัว นั้น ยิง นก.
kha:² klua siŋ⁴ to: tua nan⁴ yin² nak¹
I fear lion class. that alot part.

I am really afraid of that lion.

sentence 38
ท่าน เดิน ต่อไป เอง เกิด.
tha:n² də:n to:¹ pay ʔe:ŋ tha:t¹
thou walk further self please

Will you please proceed alone.

sentence 39
มัน บอก ว่า มัน จะ รอ ท่าน อยู่
man bo:k⁴ wa:² man caʔ¹ ro: tha:n² yu:¹
it tell that it will wait thou in

ที่ ก้นถ้ำ ตรง นั้น แลละ.
thi:² kon² tham² tron nan⁴ læʔ¹
that bottom of the cave straight there part.

It said that it would wait for you at the end of the tunnel.

sentence 40
สิงโต เดิน ส่าย อาด ๆ ไป ยิง
siŋ⁴ to: də:n sa:y¹ ʔa:t¹ ʔ pay yan
lion walk shake shake dup go to

ปากของถ้ำ แหง่ นั้น แล้ว ชะโงก ลง ไป ดู.
plo:ŋ¹ tham² hæ:ŋ¹ nan⁴ læ:w³ chaʔ³ nok² loŋ pay du:
mouth of the cave place that part. looked down part. look

When the lion went in, it looked inside.

sentence 41
สิ่ง ที่ มัน มองเห็น ก็ คือ สิงโต
siŋ¹ thi:² man mo:ŋhen⁴ ko² khu: siŋ⁴ to:
thing that it saw part. that lion

ตัว นิ่ง รูปร่างใหญ่ ท่าทางดุร้าย.
 tua nang ru:p'ra:n'q² yay¹ tha:²tha:n du?¹ra:y³
 class. one appearance big appearance fierce

What it saw was a big lion that looked fierce.

sentence 42

มัน จึง แผลดเสียง คำราม ออกไป สดเสียง.
 man cəŋ phæ:t¹siaŋ⁴ khamra:m ʔo:¹pa:y sut¹siaŋ⁴
 it therefore make growl go out loudly

Therefore it roared loudly.

sentence 43

สิงโต ที่ ถัด ก้น กว้าง ก็ แผลดเสียง
 siŋ⁴to: thi:² kon² tham² ko² phæ:t¹siaŋ⁴
 lion at bottom cave part. make

สะท้อน ก้อง กลับ มา ดังลั่น เช่นเดียวกัน.
 sa?¹tho:n³ ko:ŋ² klap¹ ma: danlan² che:n²diawkan
 echo loud return come very loudly in the same way

The other lion roared back.

sentence 44

มัน ได้ยิน ยิ่ง โกรธ ฉัด ทน ฟัง
 man day²yin yin² kro:t¹ cat¹ thon fan
 it hear alot angry mad bear listen

เสียง ท้าทาย จาก ถัด ก้นถ้ำ ไม่ได้.
 siaŋ³ tha:³tha:y ca:k¹ kon²tham² may²day²
 noise dare from bottom of the cave not able to

When the lion heard it, it could not control it's anger.

sentence 45

กระโจน ลงไป ใน ถ้ำ หมายถึง จะ ประลอง กำลัง กับ ผู้มา
 kra?¹co:n lonpay nay tham² ma:y⁴ ca?¹ pra?¹lo:n kamlan kap¹ phu:²ma:
 jump down in cave hope to duel power with who

ประกาศ ตัว เป็น เจ้าป่า ตัว ใหม่.
 pra?¹ka:t¹ tua pen caw²pa:¹ tua may¹
 came announced self as King of the forest class. new

It jumped down to fight the other lion.

sentence 46

ถ้ำ แห่ง นั้น ลึก.
 tham² hæ:n¹ nan⁴ luk³
 cave place that deep

That tunnel was very deep.

sentence 47

เมื่อ สิงโต กระโดด ลงไป หัว ของ
 maa² sij⁴to: kra⁷'do:t¹ lonpay hua³ kho:ŋ⁴
 when lion jumped down head of

มัน กระแทก กับ แง่หิน คอ หัก จมน้ำ ตาม ในทันที.
 man kra⁷'thə:² kap¹ ŋə:²hin⁴ kho: hak¹ comnam³ tay nay thanthi:
 it hit against stone neck break drowned die part. immediately

When the lion jumped in, it's head hit a rock and it's neck broke, so it died.

sentence 48

กับ การส่งอาหาร ไป ให้ กับ สิงโต ดังก่อน.
 kap¹ ka:nson¹'a:ha:n⁴ pay hay² kap¹ sij⁴to: danko:n¹
 with giving food to part. give to lion like before

The other animals were then freed from their duty of bringing food to the lion.

PAYAP UNIVERSITY

ม้า มาจาก ไหน

From Where Did Horses Come

sentence 1

เมื่อ ครั้ง อติดกาล คน เรา ยัง ไม่มี
 mua² k'ran³ ?a?¹di:t¹ta?¹ka:n khon raw yan may³mi:
 when time olden person we not yet not have

ม้า ไว้ ใช้ งาน.
 ma:³ wai¹ chay³ na:n
 horse purp. use work

Long ago man had no horses.

sentence 2

ครั้ง นั้น ม้า เป็น สัตว์ ที่ อาศัย อยู่ บน สวรรค์.
 k'ran³ nan⁴ ma:³ pen sat¹ thi:² ?a:say⁴ yu:¹ bon sa?¹wan⁴
 time that horse is animal that live stay in heaven

At that time horses lived in heaven.

sentence 3

ม้า จึง เพราะ ได้.
 ma:³ can ho?¹ day²
 horse therefore fly can

Therefore horses could fly.

sentence 4

วัน หนึ่ง ม้า ลง มา เทียบ เมือง มนุษย์.
 wan nun¹ ma:³ loŋ ma: thiaw² muan¹ ma?³nut³
 day one horse descend come roam city human being

One day a horse came down to earth.

sentence 5

มัน แลเห็น สัตว์ นานา พันธุ์ บน โลก.
 man læ:hen⁴ sat¹ na:na: phan bon lo:k²
 it saw animal many species on earth

It saw many kinds of animals on earth.

sentence 6

แต่ ที่ มัน แปลกใจ คือ ไม่ มี สัตว์
 tæ:¹ thi:² man plæ:k¹cay k'ha: may² mi: sat¹
 but part. it puzzled that not have animal

ชนิด ใด รูปร่าง เหมือน มัน เบล.
 cha?¹nit³ day ru:p²ra:ŋ² muan⁴ man læ:y
 kind any appearance like it part.

It was very surprised that there was no animal that was like itself.

sentence 7

ม้า ไคร่ แพร่ เช็ดสาย ข่อง มัน ไว้
 ma:³ kʰray² phra:² chʰa³sa:y⁴ kho:ŋ⁴ man way⁵
 horse want spread breed of it purp.

ในเมือง มนุษย์ บ้าง.
 nay maŋ ma?³nut³ ba:ŋ²
 in city human being some

It wanted to spread its species on earth.

sentence 8

ม้า จึง สมคู่ กับ วัว เพราะ มัน
 ma:³ cuŋ som⁴su:¹ kap¹ wua phro?³ man
 horse therefore mate with cow because it

เห็น ว่า วัว เป็น สัตว์ ที่ มี
 hen⁴ wa:² wua pen sat¹ thi:² mi:
 see part. cow is animal that had

รูปร่าง คล้ายคลึง มัน ที่สุด.
 ru:p²ra:ŋ² khla:y³kʰlɔŋ man thi:²sut¹
 appearance like it most

It mated with a cow because it thought that the cow looked liked it most.

sentence 9

ต่อมา แม่ วัว ตั้งท้อง ตกลูก ออกมา.
 to:¹ma: ma:² wua taŋ²tho:ŋ³ tok¹lu:k² ʔo:k¹ma:
 then mother cow pregnant give birth come out

The cow then gave birth.

sentence 10

ปรากฏ ว่า ลูก ของ มัน มี ลักษณะ
 pra:kot¹ wa:² lu:k² kho:ŋ⁴ man mi: lak³sa?na?¹
 appear that offspring of it have characteristics

เหมือน กับ มัน ทุก ประการ.
 maŋ⁴ kap¹ man thuk¹ pra?ka:n
 like with it every thing

The new born was exactly like a horse.

sentence 11

ลูกม้า ที่ คลอด ออกมา ใหม่ พอ ยืน
 lu:k²ma:³ thi:² kʰlo:t² ʔo:k¹ma: may¹ pho: yun:
 horse that came come out new about stand

ได้ ก็ เาะ กลับ ไป อยู่ บน สวรรค์ เลียบ.
 day² ko² ho?¹ klap¹ pay yu:¹ bon sa?¹wan⁴ sia³
 able to part. fly return go stay in heaven part.

When the new born could stand it flew back to heaven.

sentence 12

เหตุการณ์ เป็น อย่าง ดังนี้ หลาย ครั้ง.
 he:ti:kam pen yu:1 dan:ni:3 la:y⁴ khrag³
 event is part. like this many times

It happened like that many times.

sentence 13

จน เจ้าของ แม่วัว แปลกใจ ที่ เห็น
 con caw²khə:ŋ⁴ mə:2wua plə:k¹cay thi:2 hen⁴
 until owner mother-cow puzzled part. see

มัน ตั้งท้อง แต่ ไม่เคย ได้ ลูก เลบ.
 man taŋ²thə:ŋ³ tæ:1 may²khə:y day² lu:k² lə:y
 it pregnant but never get offspring part.

Until the owner of the cow became surprised that the cow would get pregnant but it did not give birth.

sentence 14

ครั้ง แม่วัว ตั้งท้อง อีก ครั้ง
 khran¹ mə:2wua taŋ²thə:ŋ³ ʔi:k¹ khran³
 when mother-cow pregnant more time

เจ้าของ วัว นำ แห มา คลุม ตัว แม่วัว เอาไว้.
 caw²khə:ŋ⁴ wua nam hæ:4 ma: khlum tua mə:2wua ʔawway³
 owner cow bring net come cover class. mother-cow earlier

When the cow got pregnant again the owner covered it with a net.

sentence 15

ยามที่ แม่วัว ท้อง แท้ เขา ลงทุน มา
 ya:mthi:2 mə:2wua thə:ŋ³ kə:1 khaw⁴ lonthun ma:
 when mother-cow pregnant well into he ลงทุน come

นอน เฝ้า ทุก คืน
 nɔ:n faw² thuk¹ khə:n
 sleep keep watch every night

He even spent the nights looking after the cow.

sentence 16

เมื่อ วัว ออกลูก มา เป็น ม้า ชาย
 mua² wua ʔə:k¹ lu:k² ma: pen ma:3 cha:y
 when cow born offspring come as horse man

ผู้ นั้น ดีใจ ที่ จะ มี ม้า ไว้ ใช้ งาน.
 phu:2 nan⁴ di:cay thi:2 caʔ¹ mi: ma:3 way³ chay³ ʔa:n
 part. that glad that will have horse purp. use work

When the cow gave birth to a horse he was very happy thinking that he would use it.

sentence 17

แต่ ไม่ทันไร ความฝัน ของ เขา ก็ สลาย.
 tɛ:¹ may²tʰanray khwa:mfan⁴ xɔŋ khə:ŋ¹ khaw⁴ ko² saʔ¹la:y⁴
 but immediately dream of him part. shatter

But his dream soon shattered.

sentence 18

ลูกม้า ที่ คลอด ออกมา เพราะ หละหลว ผ่าน
 lu:k²ma:³ thi:² khlo:t² ʔɔ:k¹ma: hoʔ¹ tʰaʔ³luʔ³ hæ:⁴
 horse that came come out fly go through net

กลับมา อยู่ สวรรค์ ดั่งเดิม.
 klap¹pay yu:¹ saʔ¹wan⁴ dandə:m
 return live heaven as origin

The horse flew back to heaven.

sentence 19

ชาย ผู้ นั้น ไป ปรึกษา ฤๅษี ว่า ควร ทำ อย่างไร ดี.
 chə:y phu:² nan⁴ pay pruk¹sa:⁴ ruʔsi:⁴ wa:² khuan tʰam ya:ŋ¹ray di:
 man part. that go ask hermit part. should do how good

The man went to a hermit and asked him what to do.

sentence 20

ฤๅษี แนะนำ ว่า.
 ruʔsi:⁴ nəʔ³nam wa:²
 hermit advised part.

The hermit advised him.

sentence 21

'เจ้า จง ฝ้า ดู ให้ดี ดี.
 caw² coŋ faw² du: hay² di:
 you should keep watch look part. good

'You should look after the cow carefully.

sentence 22

หาก ลูกม้า คลอด ออกมา ใ้ เจ้า เอา
 ha:k¹ lu:k²ma:³ khlo:t² ʔɔ:k¹ma: hay² caw² ʔaw
 if horse came come out part. you bring

ดาบ ตัด เต็ม เพราะ เหนือ คีบ ทั้ง สี่ ของ มัน ทั้ง เล็บ.
 da:p¹ tat¹ ? hoʔ¹ nua⁴ ki:p¹ tʰan³ si:¹ khə:ŋ¹ man tʰin³ sia⁴
 sword cut ? fly above hoof all four of it drop part.

When the horse is born you should cut off it's four wings.

sentence 23

ลูกม้า ก็ จะ เพราะ ไม่ได้ อีก ต่อไป.
 lu:k²ma:³ ko² ca?¹ ho?¹ may²day² ?i:k¹ to:¹pay
 horse part. will fly not able to more further

Then the horse will not be able to fly.'

sentence 24

ชาย ผู้ นั้น ดีใจ ยิง นก.
 cha:y phu:² nan⁴ di:cay yin² nak¹
 man part. that glad alot part.

The man became very happy.

sentence 25

ต่อมา แม่วัว ตั้งท้อง และ คลอด ลูก
 to:¹ma: ma:²wua tan²tho:¹ng³ la?³ khlo:t² lu:k²
 then mother-cow pregnant and came offspring

ออกมา เป็น ม้า อีก.
 ?o:k¹ma: pen ma:³ ?i:k¹
 come out as horse again

The cow again gave birth to a horse.

sentence 26

เขา รีบ ใช้น้ำ ดาบ ตัด เดือน ทั้ง สี่
 khaw⁴ ri:p² chay³ da:p¹ tat¹ ? thag³ si:¹
 he hurriedly use sword cut ? all four

ของ ลูกม้า ทั้ง เล็บ ก่อน ที่ มัน จะ ยืน ได้.
 khw:¹ng⁴ lu:k²ma:³ thing¹ sia⁴ ko:n¹ thi:² man ca?¹ yan: day²
 of horse drop part. before part. it could stand able to

The owner cut off it's wings even before it could fly.

sentence 27

นับ ตั้งแต่ นั้น มา เรา จึง มี ม้า ไว้ ใช้น้ำ งาน.
 nap³ tan²ta:¹ nan⁴ ma: raw cuŋ mi: ma:³ wa:y³ cha:y³ na:n
 count from then come we so have horse purp. use work

After that there were horses on the earth.

sentence 28

เนื่องจาก ม้า เคย เพราะ ได้ อย่าง รวดเร็ว มาก่อน.
 nuan²ca:k¹ ma:³ khoy ho?¹ day² ya:ng¹ ruat²rew ma:ko:n¹
 because horse once fly able to manner quickly before

Because horses used to fly,

sentence 29

แม้ ว่าจะ ถูก ลัด เดือย แล้ว ก็ ตาม.
 mə:ɿ³ wa:² ca?¹ tʰu:k¹ tat¹ ? læ:w³ ko² ta:m
 though part. part. part. cut ? part. part. part.

even when its wings were cut,

sentence 30

มัน ยัง คง วิ่ง เร็ว กว่า สัตว์
 man yan khon win² rew kwa:¹ sat¹
 it still may run fast than animal

ชนิด อื่น อยู่ นั่นเอง.
 cha?nit³ ʔu:n¹ yu:¹ nan²?e:ŋ
 kind other part. however

it is still faster than the other animals.

sentence 31

และ ที่ เหนือ กับ ม้า มี รอย เดือย
 læ?³ thi:² nua⁴ ki:p¹ ma:³ mi: ro:y ?
 and part. above hoof horse there are marks ?

ถูก ลัด ไว้ เรา เห็น ตราบเท่า ทุกวันนี้.
 tʰu:k¹ tat¹ həy² raw hen⁴ tra:p¹ thaw² tʰuk³ wannī:³
 part. cut part. we see until today(now a days)

And we can still see the stumps of the wings that were cut .

เลือก ลูกเขย

Choosing a Son-in-law

sentence 1

ครั้งหนึ่ง นาน มาแล้ว มี เศรษฐี
 khran³nuŋ¹ na:n ma:læ:w³ mi: se:thi¹thi:⁴
 once long comp. there was rich man

คน หนึ่ง มีทรัพย์สินมรดก มากมาย.
 khon nuŋ¹ mi: sap³som⁴bat¹ ma:k²ma:y
 class. one had wealth very much

Once upon a time there was a very rich man.

sentence 2

แต่ หา ลูกชาย สืบสกุล ไม่ได้.
 tæ:¹ ha:⁴ lu:k²cha:y sup¹sa?¹kun may²day²
 but find son to inherit not able to

But he had no son to inherit.

sentence 3

คง มี แต่ ลูกสาว สวย อยู่ เพียง คน เดียว
 khon mi: tæ:¹ lu:k²sa:w⁴ suay⁴ yu:¹ phiang khon diaw
 may have but daughter pretty part. only class. only

But he had a beautiful daughter.

sentence 4

เศรษฐี เป็น กังวล มาก ด้วยเกรง ว่า ลูกสาว ของ
 se:thi¹thi:⁴ pen kanwon ma:k² duay² kre:ŋ wa:² lu:k²sa:w⁴ Kho:ŋ⁴
 rich man become worry very also afraid that daughter of

ตน จะ ไป เลือก ลูกเขย ไม่เอา ท่าน มา ปลายทาง สมบัติ
 ton ca?¹ pay luak³ lu:k²khə:y⁴ may²?aw thā:n¹ ma: phla:n⁴ som⁴bat¹
 him will go choose son-in-law not come waste wealth

ของ ตน.
 kho:ŋ⁴ ton
 of his

The rich man was afraid that his daughter would choose an inappropriate son-in-law who would waste all his money.

sentence 5

ดังนั้น เศรษฐี จึง ตกลงใจ ว่า จะ
 dannan³ se:thi¹thi:⁴ cun tok¹loncay wa:² ca?¹
 therefore rich man so agreed part. will

เลือก หา ลูกเขย เลียมเอง.
 luak³ ha:⁴ lu:k²khə:y⁴ sia⁴?e:ŋ
 choose find son-in-law himself

He then decided to choose a son-in-law.

sentence 6

เศรษฐี ประกาศ ไป ว่า หาก ชาย หนุ่ม คนใด
se:thi:thi:4 pa:wipra7'ka:t'i pay wa:2 ha:k' cha:y num' kh'onday
rich man announced all that if man young which ever

รู้ตัว ว่า เป็น คน ดี มี วิชา ความสามารถ แก้
ru:3tua wa:2 pen kh'on di: mi: wi?3cha: khwa:msa:4ma:t'2 kə:2
know self that is person good have knowledge ability solve

ปัญหา ที่ เศรษฐี ตั้งขึ้น ได้ จะ ยก ลูกสาว
panha:4 thi:2 se:thi:thi:4 tan2'khun2 day2 ca?1 yok3 lu:k2sa:w4
problem that rich man made able to will give daughter

ให้ เป็น ภรรยา.
hay2 pen panya:
part. become wife

He announced that who ever can solve his riddle will become his son-in-law.

sentence 7

หลังจาก นั้น มี ชาย หนุ่ม มา สมัคร
lan4ca:k' nan4 mi: cha:y num' ma: sa?1mak'
after that there were man young come apply

แก้ ปริศนา ของ เศรษฐี กัน มากมาย.
kə:2 prit'sa?na:4 kh'o:n4 se:thi:thi:4 kan ma:k2ma:y
solve problem of rich man part. very much

Many men tried to solve the riddle.

sentence 8

แต่ ทุกคน ต่าง ต้อง ส่าย หน้า กลับ ไป ทั้งสิ้น.
tə:1 thuk3khon ta:n'1 to:n'2 sa:y'1 na:2 klap'1 pay than3sin2
but every one each have to shake face return go all

But they all failed.

sentence 9

เพราะ ข้อเรียกร้อง ของ เศรษฐี นั้น ยาก เกินกว่า
phro?3 kh'o:2riak2ro:n'3 kh'o:n4 se:thi:thi:4 nan4 ya:k2 kə:nkwa:1
because demands of rich man that difficult more than

ที่ ใคร จะ ปฏิบัติ ตาม ได้.
thi:2 khray ca?1 pa?1ti?1bat'1 ta:m day2
part. any one could do follow able to

Because the rich man's demands were too difficult.

sentence 10

เงื่อนไข ของ เศรษฐี นั้น มี ว่า.
nəan2khay4 kh'o:n4 se:thi:thi:4 nan4 mi: wa:2
conditions of rich man that had part.

His demand was.

sentence 11

ให้ แต่งงาน ใน วันนี้.
hay² tɛ:ŋ¹ŋa:n¹ nay wanni:³
to marry in today

To marry today

sentence 12

ทำให้ ลูกสาว เศรษฐี ดั้งครรภ์ ใน วันที่ แต่งงาน
thamhay² lu:k²sa:w⁴ se:thi:thi:⁴ taŋ²khān nay wanthi:² tɛ:ŋ¹ŋa:n.
make daughter rich man pregnant in the day marry

ให้ ได้.
hay² day²
part. able to

and make his daughter pregnant on the same day.

sentence 13

และ ต้อง มี ลูก เป็น ชาย ใน วัน รุ่งขึ้น.
læ?³ to:ŋ² mɔ: lu:k² pen chā:y nay wan run²khun²
and have to have offspring is boy in day nextday

And have a son the next day.

sentence 14

แม้ว่า เวลา ผ่าน ไป หลาย ปี ไม่ ปรากฏ ว่า มี
mæ:³wa:² we:la: pha:n¹ pay la:y⁴ pi: may² pra:kot¹ wa:² mi:
though time pass go many years not appear part. there is

ใคร กล้าอาสา มา เป็น ลูกเขย เศรษฐี.
khray kla:² ʔa:sa:⁴ ma: pen lu:k²khə:y⁴ se:thi:thi:⁴
any one brave volunteer come become son-in-law rich man

Many years passed but no one tried.

sentence 15

จนกระทั่ง วันหนึ่ง มี พ่อค้า
conkra?¹thāŋ² wan nūŋ¹ mi: pho:²khā:³
until day one there was business man

หนุ่ม เดินทาง มา จาก ต่าง เมือง.
num¹ də:nthā:ŋ ma: ca:k¹ taŋ¹ muəŋ
young travelled come from different city

Until one day a young man came from another city.

sentence 16

ทราบ เรื่อง นี้ เข้า เขา จึง ไป หา เศรษฐี.
sa:p² ruəŋ² ni:³ khaw² khaw⁴ cūŋ pay ha:⁴ se:thi:thi:⁴
know story this part. he therefore go find rich man

He heard about it so he went to see the rich man.

sentence 17

เศรษฐี เห็น ชาย นุ่ม ท่าทาง คมสัน
 se:thi:thi:4 hen4 cha:y num1 tha:2tha:n khomsan
 rich man see man young appearance smart

มี ไหวพริบ ดี ก็ พอใจ.
 mi: way4prip3 di: ko2 pho:cay
 have wit good part. satisfied

The rich man saw that this young man looked smart so he was glad.

sentence 18

นัด ให้ มา หา ตน อีกครั้ง ใน วัน รุ่งขึ้น.
 nat3 hay2 ma: ha:4 ton ?i:k1khran3 nay wan run2khen2
 asked part. come see him once again in day next day

He then told the young man to return the next day.

sentence 19

พอ ได้ เวลา นัด ชาย นุ่ม ถือ ห่อ
 pho: day2 we:la: nat3 cha:y num1 hiaw2 ho:1
 about able to time appointment man young carry packet

ของ มา ด้วย.
 pho:ng4 ma: duay2
 thing come also

The next day the young man went carrying a package.

sentence 20

คน ใน เมือง นั้น ที่ รู้ ข่าว ต่าง พา กัน ตาม ไป ดู
 khon nay muang nan4 thi:2 ru:3 kha:w1 ta:n1 pha: kan ta:m pay du:
 people in city that that know news each take part. follow go look

ว่า พ่อหนุ่ม น้อย จะ แก้ ปริศนา ของ เศรษฐี ได้
 wa:2 pho:2num1 no:y3 ca?1 ka:2 pri?t1sa?na:4 kho:ng4 se:thi:thi:4 day2
 part. young man young part. solve problem of rich man can

อย่างไร.
 ya:ng1ray
 how

All the people went along as they wanted to see how the man could solve the riddle.

sentence 21

เศรษฐี กล่าว ว่า.
 se:thi:thi:4 kla:w1 wa:2
 rich man said that

The rich man said.

sentence 22

เมื่อ เจ้า รับปาก จะ ทำ ตาม ข้อ
 meə:² caw² rap³pa:k¹ ca?¹ tham ta:m khə:²
 when you agreed to do according part.

ตกลง ของ ข้า. ให้ ลง ลายมือ ไว้ เป็น หลักฐาน.
 tok¹ loŋ khə:ŋ⁴ kha:² hay² loŋ la:yəu: way³ pen lak¹tha:n⁴
 agreement of mine part. write hand writing purp. as proof

Since you have agreed you have to sign.

sentence 23

หาก ปฏิบัติ ตาม เงื่อนไข ของ ข้า
 ha:k¹ pa?¹ti?¹bat¹ ta:m ŋuan²khay⁴ khə:ŋ⁴ kha:²
 if follow follow conditions of my

ไม่ ได้ ข้า จะ ตัด คอ เจ้า ทันที.
 may² day² kha:² ca?¹ tat¹ khə: caw² thanthi:
 not able to my will cut neck you immediately

If you cannot solve the riddle I will behead you.

sentence 24

ชายหนุ่ม ยอม ลง ชื่อ.
 cha:y num¹ yə:m loŋ chə:²
 man young agree write name

The young man signed.

sentence 25

แต่ เขา ก็ ตั้ง เงื่อนไข กับ เศรษฐี บ้าง ว่า.
 tæ:¹ khaw⁴ ko² taŋ² ŋuan²khay⁴ kap¹ se:thi:thi:⁴ ba:ŋ² wa:²
 but he part. made conditions with rich man also part.

But I also have a demand for you.

sentence 26

ข้า ยัง ไม่ สบายใจ. อยู่ อย่าง นี้.
 kha:² yan may² sa?ba:y cay yu:¹ ya:ŋ¹ nən¹
 I not yet not comfortable mind part. manner one

I am not satisfied with one thing.

sentence 27

อยาก จะ ขอเรื่อง ให้ ท่าน เศรษฐี ช่วย ข้า ด้วย.
 ya:k⁴ ca?¹ khə:⁴rə:ŋ³ hay² tha:n² se:thi:thi:⁴ chə:²y² kha:² duay²
 want to beg part. thou rich man help me also

I hope you will help me.

sentence 28

เศรษฐี รู้สึก สงสัย ถาม ว่า.
 se:thi:hi: ru: suk¹ sog⁴ say⁴ tha:m⁴ wa: 2
 rich man feel curious asked part.

So the rich man said.

sentence 29

เจ้า จะ ขอร้อง อะไร ข้า เล่า.
 ca:w² ca?i¹ kho: ro:ŋ³ ?a?i¹ ray kha: 2 law²
 you will beg what me part.

What do you want?

sentence 30

วัน พรุ่งนี้ ลูกชาย ของ ข้า ก็ จะ เกิด แล้ว.
 wan phrun² ni: 3 lu:k² cha:y kho:ŋ⁴ kha: 2 ko² ca?i¹ ke:t¹ læ:w³
 day tomorrow son of mine part. will be born part.

Tomorrow my son will be born.

sentence 31

แต่ ยัง ไม่ มี กล้าม ไม้ ลูก ข้า กิน เลบ.
 tæ: 1 yan may² mi: kluay² hay² lu:k² kha: 2 kin lə:y
 but yet not have banana to offspring mine eat part.

But I still do not have bananas for him to eat.

sentence 32

ข้า อยาก จะ ขอร้อง ท่าน ไม้ เตา
 kha: 2 ya:k⁴ ca?i¹ kho: ro:ŋ³ tha:n² hay² ?aw
 I want to beg you to take

หน่อ กล้าม ที่ ข้า นำ มา ด้วย ไป ปลูก.
 no: 1 kluay² thi: 2 kha: 2 nam ma: duay² pay plu:k¹
 bamboo plantain that I brought come also go plant

I want you to take this sprout and plant it.

sentence 33

ให้ มัน ออก ฝัก ออก ผล ใน วันนี้.
 hay² man ?o:k¹ pli: ?o:k¹ phon⁴ nay wanni: 3
 part. it born flower born fruit in today

So that it will bear fruits tomorrow.

sentence 34

และ ให้ สุก ทาน ใน วัน พรุ่งนี้
 læ? 3 hay² suk¹ than nay wan phrun² ni: 3
 and part. ripe catch up in day tomorrow

And also ripe tomorrow.

sentence 35

ข้า จะ ได้ เก็บกล้วย มา เลี้ยง
 kha:2 ca?1 day2 kep1 kluay2 ma: liang3
 I will can pick banana come feed

ลูก ข้า ได้ เห็น การ.
 lu:k2 kha:2 day2 than ka:n
 offspring mine able to catch up time

So that I can feed my son.

sentence 36

เศรษฐี รับ เอา หน่อ กล้วย มา พร้อม
 se:thi:4 rap3 ʔaw no:1 kluay2 ma: phro:m3
 rich man receive part. bamboo banana come and

กับ ทิมพ่า ว่า.
 kap1 phumpham wa:2
 also grumbled part.

The rich man said how could he do ti.

sentence 37

ข้า จะ ทำ ได้ อยางไร ละ.
 kha:2 ca?1 tham day2 ya:n'ray la?1
 I will do able to how part.

He grumbled.

sentence 38

ชาย นุ่ม จึง ว่า.
 cha:y num1 cuŋ wa:2
 man young so said

The young man said.

sentence 39

เมื่อ ท่าน ทำ ให้อ กล้วย ภาย ใน พรุ่งนี้ ไม่ได้ ท่าน
 mua2 tha:n2 tham hay2 kluay2 pha:y nay phrun2ni:3 ma:y2day2 tha:n2
 when thou make part. banana in in tomorrow not able to thou

จง รับ เอา หน่อ กล้วย นี้ ไป ปลูก เกิด.
 conɣ rap3 ʔaw no:1 kluay2 ni:3 pay plu:k1 the:t1
 should receive take bamboo banana this go plant please

If you cannot make the tree bear fruits tomorrow, you should plant it.

sentence 40

หาก กล้วย ต้น นี้ ออก ปลูก ออก ผล และ สุก เมื่อ ใด
 ha:k1 kluay2 ton2 ni:3 ʔo:k1 pli: ʔo:k1 phon4 læ?3 suk1 mua2 day
 if banana tree this bear flower bear fruit and ripe when any

แล้ว หาก ข้า ยัง หา หลาน ชาย ให้อ ท่าน ไม่
 læ:w3 ha:k1 kha:2 yan ha:4 la:n4 cha:y hay2 tha:n2 may2
 part. if I not yet find grand child boy part. thou not

ได้ ก็ จง ตัด ศีรษะ ข้า เลี้ยง เต็ด.
 dav³ ko² con¹ tat¹ si:⁴sa?¹ kha:² sia³ thə:¹
 able to part. should cut head my part. please

And if by the time the tree bears fruit and I still haven't provided you with a grand son you can kill me.

sentence 41

ตกลง เศรษฐี ต้อง ยก ลูกสาว ให้ พ่อ
 tok¹lon se:^{thi}thi:⁴ to:^ŋ² yok³ lu:k²sa:w⁴ hay² pho:²
 agreed rich man have to give daughter to father

ค้า หม่อม สมอ่ง ใส คนนี้.
 kha:³ num¹ sa?^{mo}:ŋ³ say⁴ khonni:³
 business man young brain clever this one

The rich man then gave his daughter to this young smart man.

sentence 42

เพราะ เห็น ว่า เขา เป็น คน เฉลียวฉลาด.
 phro?³ hen⁴ wa:² khaw⁴ pen khon cha?^{liaw}⁴ cha?^{la}:t⁴
 because see that he is person clever intelligent

Because he saw that the young man was really very smart.

sentence 43

รู้จัก พลิกเพลง กล้า ทำงาน สำคัญ ๆ ด้วย ความมั่นใจ.
 ru:³cak¹ phlik³phlæ:^ŋ kla:² tham^{ŋa}:n sam⁴khən ʔ duay² khwa:^{mman}²cay
 know change brave work important dup with confidence

And was really able to twist things and was also confident.

sentence 44

คน ที่ คิด เป็น ย่อม เอา ตัวรอด ได้ เสมอ.
 khon thi:² khit³ pen yo:^m² ʔaw tua ro:^t² day² sa?¹mə:⁴
 person that think know can bring self escape able to always

He thought that this man would be able to work well.

sentence 45

เศรษฐี เชื่อ ว่า เขา คง จะไม่ ทำ
 se:^{thi}thi:⁴ chua² wa:² khaw⁴ khon ca?¹may² tham
 rich man believe that he may will not make

ให้ทรัพย์สมบัติ อดวาย ลง เป็น แน.
 hay² sap³som⁴bat¹ wo:^t²wa:y lon pen næ:²
 part. wealth waste down become surely

He was confident that the young man would not waste his money.

moči te jin

Shoemaker and the Genie

sentence 1

kise pīd vič ik moči rēhida si.
 some village in one shoe-maker live complete

Once there lived a shoe-maker in a village.

sentence 2

oh vičara bəhut garib si.
 he poor thing very poor was

He was a very poor man.

sentence 3

təbar de jia bəhut te amden thoři si, eslāi
 family poss. person very and income less complete therefore

har vele g'ar vič kələf piya rēhida si.
 all time house in hunger down was complete

There were many people in the house, but his income was very low so the family was always hungry.

sentence 4

bačiyā diyā zəruri lořā vi puriyā na ho sakdiyā.
 children poss. important needs also fulfill not be able

The shoe-maker could not even fulfill the children's necessary needs.

sentence 5

ant oh tāg aa ke g'arō nikəl turiya.
 end he tired became after from house out walk

In the end, he could bear it no longer so he left home.

sentence 6

kəi din thā thā takrā marda phiriya.
 many days place hitting hit roam

For many days he travelled from one place to another.

sentence 7

akhir g'ar tō čokhi dur ik semūdri jahaz te nokri kər ləyi.
 end house from quite far one sea ship on work do past.

In the end, he began working on a sea-ship.

sentence 8

tənkəh vičō kujh ap khāda, baki g'ar p'ej dēda.
 wage from some self eat left house send give

From his salary, he used some, and sent the rest home.

sentence 9

hun vekho, kerna rab da ki hoiya
 now see do God poss. what was

ki ik vari samūdār vič baḡa p'ari tufan aiya.
 that one time sea in very heavy storm came

Now look at his fate, once there was a great storm.

sentence 10

ḡahaz nū ase zor diyā lahrā vaḡiā ki os de do tote
 ship to so heavy poss. waves struck that it poss. two pieces

ho gaye.
 become -past.

The ship was struck with great waves and the ship wrecked.

sentence 11

bēhute ḡahazi dub gaye.
 many ship-workers drowned -past.

Many crews got drowned.

sentence 12

moči di kismat čangi si oh ik p'ari takhte nal čabəḡ giya.
 shoe-maker poss. luck good that he one heavy wood-piece by stuck went

The shoe-maker was lucky and he landed on a big piece of wood.

sentence 13

takhta ruhḡda ruhḡda ik ḡapu te ja laga.
 wood-piece floated floated one ship on went went

The wood-piece floated and reached an island.

sentence 14

ḡedō moči nū hoḡ aye te sābhliya tā os ne
 when shoe-maker poss. conscious came and so^hbhliya then he part.

apne aap nū anḡane ḡapu vič vekhiya, ḡithe mānukh da
 himself self poss. strange ship in saw where man poss.

nam niḡan nēhī si.
 name mark not was

When he gained consciousness, he looked around and found that he was on a deserted island.

sentence 15

phir tur ke vekhan laga ki othe čhutkare da koi vāsila ḡā khaḡ
 then walk and see -ing that there freedom poss. none way or eat

piḡ di koi čiz labhe.

drink poss. none thing find

Then he began to walk arround to find a way to get out and to look for food.

sentence 16

thoři dur ja ke os nu ik gufa nezar ayi.
little far go after he towards one cave sight came

Furthur ahead, was a cave.

sentence 17

os de andar vařiya tā age pořiya
he poss. in enter then before steps

diseā, jo heṭhā nu ja rāhiyā san.
saw if down towards go -ing comp.

He entered the cave and saw some stairs that were leading to the basement.

sentence 18

moči pořiya di rahī heṭhā utar giya.
shoe-maker steps poss. help down answer went

The shoe-maker went down the stairs.

sentence 19

ṭur sire te ja ke ik māhal aya, par bīkul sunsan; kiṭhe
? and and went and one palace came but absolutely quiet no where

kise jia da nīfan nāhi si japda.
some living being poss. mark not was as if

He reached a palace but it was very quite and there was no trace of any living creature.

sentence 20

hā os vič ḍer sara khāzana mojud si.
yes it in lots whole money present was

In that palace there were a lot of treasure.

sentence 21

befumar hire, jēvarat te ḍerā de ḍer sona čādi si.
expensive stones jewelry and lots poss. lots gold silver was

There were diamonds, silver and gold.

sentence 22

phirdiyā phirdiyā oṭhe hi os nū ik mūdri pae di si.
roaming roaming there only he poss. one ring got saw

After roaming for a while, he saw a ring.

sentence 23

os ne čuk ke ungli vič pa levi.
he part. pick and finger in put comp.

He picked it up, and put it on his finger.

sentence 24

səbāb nal ohda hath ik darvaze nal laga tā mūdri nū rəgʻ ayi.
chance by his hand one door with hit then ring to rub came

Suddenly his hand hit a wall, and it rubbed his ring.

sentence 25

use vele ik jin ohde samne khəlotā te kəhin ləgā, 'meri sərkar!
that time one genie him in front stood and say -ing my master

Immediately a Genie appeared and said, 'My master,

sentence 26

ki hukam hā?'
what command is

what do you want me to do?'

sentence 27

moči ne utar dīta, 'ise vele mənū
shoe-maker part. answer given now time me

te is sare khəzane nū mere g'ar pəhūčā de.
and this all wealth to my house take part.

The shoe-maker said to take him and all the things there back home immediately.

sentence 28

akḥ čhəkan di der si kī moči səmat
eye blink poss. time that that shoe-maker along with

khəzane de apne g'ar pəhūč giya.
wealth poss. himself house reached went

In a little while the shoe-maker and all the treasure reached his house.

sentence 29

os de bəče apne ap nu eni dōlət səmet muḥiā vekh
his poss. children their self towards so much money along with gold saw

ke bəhūt khuf hoe te ohnā di baki umar khub aram vič biti.
and very happy was and him poss. left life very comfort in past.

The children were very happy to see all the daimonds and gold and they lived happily ever after.

pele da pela

eh purane zamane di gal hæ, jədō
 this old generation poss. story is when

duñiya vič gulami da rivaz si.
 world in slavery poss. custom was

This story is about the earlier times when the people still kept slaves.

sentence 2

yunan des vič ik malək apne gulam
 Yunan country in one owner his own slave

nū baṛe dukh dēda hunda si.
 poss. very sorrow give was complete

In Yunan, there was a slave owner who used to treat his slave very badly.

sentence 3

sara din gulam nū kohel yā khū agge joi rakhda.
 whole day slave to coal or well in front keep -ing

The whole day the master would make his slave burn coal or draw out water from a well.

sentence 4

je gulam sah kaḍen lai zera vi khelo yāda yā
 if slave breath take for little also stop comp. or

holi čalda tā korṛe mar mar khal udher dēda.
 slowly work then mar hit hit skin remove give

If the slave stopped working in order to catch his breath the master would beat him with a belt and remove his skin.

sentence 5

khan pin nū bahūt kiāt dēda.
 eat drink to very less give

The master gave the slave very little to eat and drink.

sentence 6

akhir gulam ihnā nit de tasiheā tō tān aa giya
 end slave these troubles and sorrow poss. tired became went

te ik din moka taṛ ke jangal vič nas giya.
 and one day opportunity find after jungle in ran away

In the end the slave got very sick and tired with all the troubles so he ran away into a jungle.

sentence 7

kujh̄ dīn jaṅgal vič̄ čhupiṛiṛa riha.
 some days jungle in hide comp.

For some days the slave hid in the jungle.

sentence 8

othē ik dīn ik̄ j̄er vekhiṛiṛa, j̄o
 there one day one tiger saw who

derəd̄ nal viakal̄ ho ke kurla riha si.
 pain with wounded become after whining comp. was

One day in the jungle, he saw a wounded tiger who was crying in pain.

sentence 9

j̄er lāgraūda lāgraūda ohde val̄ aya
 tiger limping limping him towards came

te aūdiṛiṛā apṇā sēja p̄er ohde age kar dita.
 and upon coming his own right foot him before do given

The tiger was limping and came towards the slave. Upon coming he thrust forward his right paw.

sentence 10

gulam ne vekhiṛiṛa kī os vič̄ ik̄ veḍa sara kaṇḍa čuba hoiṛiṛa ha.
 slave part. saw that he in one big whole thorn pierced was is

The slave saw that there was a big thorn in that paw.

sentence 11

os ne holi holi oh̄ kaṇḍa k̄hič̄ katdea.
 he part. slowly slowly that thorn pull bring out

He pulled out the thorn very slowly.

sentence 12

kaṇḍa nikal̄de sar̄ j̄er nū aram̄ aa giya te
 thorn on coming out immediately tiger to better became is and

os ne sukh̄ da saḥ̄ liṛiṛa. kujh̄ čir̄ j̄er os de p̄er čatḍa
 he part. happy poss. breath -ed some time tiger he poss. foot lick

riha te phir̄ čup̄ čap̄ jaṅgal vič̄ is čapan̄ ho giya.
 while and again quietly quietly jungle in hide become went

After the thorn had been removed the tiger felt better and began to lick his paw for a little while and then he went and hid himself in the jungle.

sentence 13

gulam jaṅgal vič̄ rēhīda rēhīda tāḡ aa giya.
 slave jungle in lived lived tired became was

Meanwhile the slave got sick of staying in the jungle.

sentence 14

āt kisse hor jāher vič čaliya giya.
end some other village in go went

In the end he decided to go to another village.

sentence 15

othē ik din os de purane malək ne os nū vekh liya
there one day he poss. old owner part. he to see -ed

te pulas vič khabar kar ke os nū pharva dita.
and police in report do after he to catch make

In that village one day he was seen by his owner who reported to the police and had him arrested.

sentence 16

gulam utte malək kolō nesan de apradh vič mukadma čaliya.
slave on owner from run away poss. falt in case go

The owner filed a case against him for running away.

sentence 17

jaḷ ne phasla dita ki es nū pūkkhe
judge part. verdict make that he to hungry

fer agge suḷ ke marvaya jae.
tiger in front throw with kill to be

The judge gave the verdict that he should be thrown before a hungry tiger.

sentence 18

sō ik fer nū phar ke pinjare vič bād kita giya ta
so one tiger to catch after cage in locked did -past then

os nū kai din pūkkha rakha giya.
he to many day hungry keep. -past

So they caught a tiger and locked it up in a cage and did not give it anything to eat.

sentence 19

akhir gulam nū fer agge suḷen lai din niyat kita giya.
end slave to tiger in front throw for day decided done went

In the end, they decided when to throw the slave into the tiger's cage.

sentence 20

os di mot da tamafa vekhan layi
he poss. death poss. fun see for

hazarā lok ik mādan vič ikathe hoe.
thousand people one ground in collected were

In order to see the tiger eat the slave, thousands of people collected in a big ground.

sentence 21

gulam nū ik jangli vič đaka giya te fər de piȳre nū
slave to one cage in kept became and tiger poss. cage to

ohde andar rakh ke khol dita giya.
that in keep after open make -past

The slave was then chained and thrown into the tiger's cage.

sentence 22

piukha fər piəbak mar ke bahər nikliya te gulam val
hungry tiger ? hit after out. came and slave towards

vedhiya, khīyal si ki pal vič ohdi
moved thought that that minutes in him

boṭi boṭi kar devega, par gulam nū
pieces pieces do comp. but slave to

vekhdiya sar os da yof thanda pə giya.
on seeing immediately he poss. hunger cool became -past

The tiger moved towards the slave thinking that in minutes it would eat him but as soon as it saw the slave it cooled down.

sentence 23

oh pūf hilaūda hoyā os de pər vič ləṭ giya.
he tail wag -ing he poss. foot in lie down -past

It began to wag its tail and laid down on the slave's feet.

sentence 24

te ohnā nū čaṭəṅ lag piya.
and him poss. lick begin start

And it began to lick the slave's feet.

sentence 25

sare darjan eh anhoi gal vekh ke hāran rāh gay.
all present this unbelievable story see after surprised stay became

All those who were present were very surprised at what they saw.

sentence 26

asal vič eh ohi fər, jis da kanda gulam ne kaḍəya si.
actually in this that tiger who poss. thorn slave part. pull was

Actually, this is the same tiger that the slaved had helped.

sentence 27

es havan nū vi aje tak oh ahsan yad si

this beast poss. also today till that favour remember complete

te oh apne ahsan karan vale nū pefanda si.
and he himself favour do person poss. recognized was

The tiger still remembered that the slave had helped him.

sentence 28

jaḥ ne gulam nū būla ke is gal da
judge part. slave poss. call and this story poss.

karan pufeya tā os ne sari varta suṇa dita.
reason asked then he part. all story tell past.

The judge then called the slave and asked him how and why did the tiger react in such a way, so the slave told him about helping the tiger.

sentence 29

jaḥ utte is gal da ena asar hoeya ki os ne fer
judge on this story poss. much feel felt that he part. tiger

te gulam donā nū foreṇ azad keran da hukam de dita.
and slave both poss. hurry free will do poss. command poss. given

The judge was greatly moved; he set the slave and the tiger free.

angur khaṭe han
Sour Grapes

sentence 1

ik verā di gal hā, kiṣe lumṭi nū do din tak khaṇ nū kuṭ nalabha,
one time poss. story is some fox to two day for eat to any not find

puḥh nal vičari de ṭiḍ vič čuḥe načṇ lag pəy.
hunger by poor thing poss. stomach in rats dance begin to

Once there was a fox who was very hungry as it had not eaten anything for two days.

sentence 2

akhir khurak di p'al vič bahar nikal ṭuri.
end food poss. hope in out went walk

In the end, it went out to find something to eat.

sentence 3

ṭurdiyā ṭurdiyā oh ik bag Vič pəhūči.
walking walking he one park in reached

After walking for sometime, the fox reached a park.

sentence 4

otthe os di nəzar angurā diya volā te pae, jināh nal ras
there he poss. sight grapes poss. branches and went whose by juice

de p'are hoe moṭe moṭe angurā degučhe lagge hoe san.
poss. filled was fat fat grapes poss. bunch there was comp.

There its eyes caught sight of a branch that was filled with juicy grapes.

sentence 5

lumṭi nū p'ukh lagi hoi si, angur vekh ke mūh vič paṇi
fox to hunger feel -ing was grapes see after mouth in water

p'ar aeate bəhūt kuṭ hoi.
fill then very happy became

The fox was very hungry, so after seeing the grapes its mouth started watering.

sentence 6

sočan lagi "angur bəre miṭhe ṭap de han, aṭ tā lehəṭ vaṭega."
think -ing grapes very sweet look poss. is today then waves hit

The fox thought that the grapes looked very sweet and tempting so it would satisfy its hunger with these sweet grapes.

sentence 7

hun os ne angurā tak pəhūčan vaste ufaḷṇa kudṇa furu kita.
now he ? grapes reach toward for jumping jumping start to do

Then it began to jump in order to reach the grapes

sentence 8

bā'i vah lai, par kujh paf na gai.
many try did but any thing not come

It kept on trying to reach the grapes, but kept failing.

sentence 9

guc̄he bahaut uc̄e san, is lai oh
bunches very high was this therefore he

kise tarāh vi ohnā tak nahī pēhūc sakdi si.
some how also him for not reach able to was

The grapes were very high, so it could not reach them.

sentence 10

akhir oh bahut thak gai.
end he very tired became

In the end, the fox became very tired.

sentence 11

angur milan di koiaas nahī rēhi si.
grapes get poss. any hope not left complete

It had no hopes of getting the grapes.

sentence 12

fermīndi te niras ho ke agge tur gai, par man nū tāsali
ashamed and sad become after forward walk went but mind to console

deṅ lai kehīndi jāndi si, "eh angur khaṭe han; kačiyā angurā
give for saying kept that this grapes sour is unripe grapes

lai mē kiyō apne aap nū khēpavā, aṅnānū kha ke
for I why yourself me poss. suffer them eat after

mē bimar thoṛa hi honā ha.
I ill should be become is

It walked away but kept saying to itself that these grapes are sour so why should I eat it and get myself sick.

lalač buri bəla hz

Greediness is a Bad Trait

sentence 1

kise səhər vič bəra paři seth rəhīda si.
 some city in big heavy rich man lived was

There lived a big fat rich man in a certain city.

sentence 2

oh beant t'an da malək si, par bəra
 he uncountable wealth poss. owner was but big

kamina te lalči si.
 bad and greedy was

He was a very rich person, but he was also very greedy.

sentence 3

ik vari oh kise pīd vič sər kəran giya.
 one time he kise village in roam do went

Once he went to roam in a village.

sentence 4

səbəb nal phurde phirarde da kite bətua dig piya.
 chance by roaming roaming poss. some how wallet fell down

After roaming about for sometime, some how his wallet fell.

sentence 5

bətua afərəfiyā nal muhō mūh p'əriya hoea si.
 wallet gold coins by mouth mouth filled was was

The wallet was filled to the brim with gold coins.

sentence 6

seth nū yədō bətua de gum hon da
 rich man poss. when wallet poss. lost state poss.

pəta laga tā bəhut k'əberaya.
 realize -ed then very frightened

When the rich man realized that he had lost his wallet, he became very frightened.

sentence 7

pīd vic dāđora phiraya ki "je kis
 village in news spread out that if who ever

nū mera bətua labha hove tā vapas
 poss. my wallet find out then return

kəran te os nū vih afɾəfiyā inam dita jaega.
do and he poss. 20 gold coins reward given to him

The news spread out that if anyone finds the wallet and returns it to the rich man he will receive a reward of 20 gold coins.

sentence 8

eh baɬua ose pīd de ik ɟərib admi nū labha si.
that wallet that village poss. one poor man poss. find was

A poor man who lived in that village found the wallet.

sentence 9

soč hi riha si ki is parayi čiz nū
think -ing while that that this others thing thing poss.

kise tərḥā is de malək pas pəhūčavā ki os ne dādera
some how this poss. owner to return that he ? news

supea baɬa khuf hoea ki huɲ tā 'nale pun nale
heard very happy was that now then with good deed with

phəliyə vala mamla hə.
reward poss. matter is

While he was thinking of return the wallet, he heard the news and became happy that he would be doing a good deed and also getting a reward for it.

sentence 10

ɟ'at paɬ bəniya tənā baɬua lə ke seth sahib kol pəhūčiya.
hurry hurry dressed changed wallet take to richman (honor) to reached

He hurriedly changed his clothes and went to return the wallet to the rich man.

sentence 11

baɬua vekh ke seth di jan vič jan ayi.
wallet see on rich man poss. life in life came

On seeing the wallet, the rich man became very happy.

sentence 12

huɲ seth hurā nu vih afɾəfiyā inam vəjō dene pəne san.
now rich man himhurō to 20 gold coins reward as give had to is

According to his promise, now the rich man had to give the poor man 20 gold coins as a reward.

sentence 13

ohnā nū hōl pəɲ laga.
him poss. woory become -ed

He became worried.

sentence 14
sočan lage, kise tērāh eh rakam bəčani čahidi hæ.
think -ing some how that amount save should is

He thought that some how he had to get out of paying the poor man.

sentence 15
akħir kəhin læge, "həčħa!
end say -ing so!

In the end, he began saying okay,

sentence 16
pəhılā muhərā tā gın ləvā.
before coins should count first

let me count the coins first.

sentence 17
muhərā gınan pičho kəřək ke bole, "tū bəřa baiman hæ.
coins counting after anger with siad you big unfaithful are

After he had counted the coins, filled with anger, he said, "you are very unfaithful."

sentence 18
is vičō tā pāji ařrəfiyā k'at han.
this from then 25 gold coins less is

There are 25 gold coins missing from this wallet.

sentence 19
tū k'ar rakħ layā han.
you home keep -ed is

You must have kept the coins at home

sentence 20
gərib večara eh gal sən ke həka bəka giya.
poor poor thing this story heard after faer fear became

When the poor man heard this he became very frightened

sentence 21
oh k'ari muři sənħūa čuke kı mǎ iho yiha kam kədi nəhi kita.
he now again promised lift that I this like work ever not done

He kept saying that he has never done any thing like taht.

sentence 22
mohrā rakħdiyā hudiyā, tā eh bəřua hi kiyō mořda."
coins keep having then this wallet then why return

He said that if he had kept the coins then why should he reurn the wallet.

sentence 23

pər sɛth̃ s̃ah̃ɪb̃ t̃ā p̃arā p̃ari na p̃ən d̃ɛp̃.
 but rich man (honor) emp. feet water not become allow

But the rich fat man would not budge an inch.

sentence 24

oh g̃arib̃ n̄ th̃ane l̄ɔʃan̄ di t̃iʌnki d̃ɛp̃ lage; mat̃ləb̃
 he poor poss. police station take ? threatened allow -ing meaning

t̃ā eh̄ s̄i kī k̄ise t̄ərh̄ā inam̄ di r̄akam̄ b̄əɔ̄ j̄ave.
 then this is that some how reward poss. amount save be

The rich man threatened to take the poor man to the police station; what he was doing was trying to get out of paying the poor man.

sentence 25

rola sun̄ ke l̄oki ik̄athe ho gaye.
 noise heard after people collected become -past.

On hearing the noise, the people collected there.

sentence 26

s̄əbab̄ nai us̄ muhale da t̄anedar̄ vi othe aa nik̄eliya.
 chance by that area poss. police also there came out

By chance a police man who lived in that village happened to pass by.

sentence 27

os ne vi sari gal̄ sun̄i.
 he ? also all story heard

He too heard the whole story.

sentence 28

əsali gal̄ t̄ar̄ giya.
 truth story understand became

He realized the truth.

sentence 29

us̄ ne p̄āji af̄r̄əfiyā hor̄ maᅅgwaya, baᅅue da m̄uh̄ koh̄liya
 that ? 25 gold coins more ordered wallet poss. mouth opened

te oh̄de vīɔ̄ oh̄ af̄r̄əfiya p̄aun̄ laga.
 and that in he gold coins put -ing

He asked someone to get 25 coins and began to put it into the wallet.

sentence 30

par̄ b̄əᅅua t̃ā age hi m̄uh̄ō m̄uh̄ p̄īəriyā hōea si.
 but wallet emp. before was mouth mouth filled was complete

But the wallet was already filled to the brim from before.

sentence 31

eh vek ke oh seth sahib nū kahin lēga, "seth ji!
 this see to he rich man (honor) to say -ing rich man (honor)

On seeing this, he said to the rich man.

sentence 32

eh baṭua tuhaḍa nahī.
 this wallet your not

"This wallet is not yours.

sentence 33

kisi hor da ḍiga hovega."
 someone more poss. fall -en

Someone else must have dropped it.

sentence 34

phir ohi baṭua use gerib admi nū dēda hoea bolea,
 then that wallet that poor man to give was said

"tusī hali eh apne kol rakho.
 you for now this yourself with keep

Then returning the wallet to the poor man he said, "you keep the wallet with you."

sentence 35

jo is da koi malik mil giya, tā vapas kar dena.
 if this poss. some owner find -past then return do should

"If you should find the owner then give it to him.

sentence 36

baiman seth mūh vek da rah giya.
 unfaithful rich man mouth see poss. stay became

The unfaithful rich man was left looking dazed.

ƒer-panʒab di dāriyā dil

Punjab's Raja Ranjit Singh

sentence 1

ik din di gal hæ, ƒer-panʒab mēharaja ranʒit siŋ
one day poss. story is Punjab's tiger King Ranjit Singh

k'oʀe te sēvar kiṣe pīd vičō lāg rēhe san.
horse on ride some village in pass -ing comp.

Once upon a time there lived a King in Punjab. His name was Maharaja Ranjit Singh. Once he rode a horse and was passing a village.

sentence 2

kāi darbar nal san.
kai many with were

There were many courtiers with him.

sentence 3

vaḍe bazar de nal ik hāveli vič ik beri da bričh si.
big market poss. near one mansion in one fruit poss. tree was

Near ther big market there was a big mansion and in that mansion there was a big tree.

sentence 4

es pīd de kujh bāḍe beri te vaḍe mar ke beri jaʀ rēhe san.
he village poss. some children fruit on stone hit to fruit take was. comp.

Some children from that village were trying to get fruits from that tree by throwing up stones.

sentence 5

ʒeḍō mēharaja sahib eḥō laŋ rēhe san, tā ačanak ik vaḍa ohṇa
when king (honor) here pass was comp. then suddenly one stone him

utte aan vajja.
on came hit

When the King was passing through the village, he was hit by a stone.

sentence 6

sīpahiyā te darbariyā nū hor cāhəʀ giya.
police and courtiers poss. more angry became

The soldiers and the courtiers got very angry.

sentence 7

mēharaja sahib tā agge lāg gaye.
King (honor) should foward pass went

The King had gone ahead.

sentence 8

jat pičo oh bəčiyā nū phar liaye.
quickly later those children to catch brought

Soon after that they brought the children to the King.

sentence 9

pīd de loki ther ther kāb rəhe san ki pəta nahī
village poss. people very very shiver -ing comp. that realize not

is k'or apradh de gustakhi di bəčiyā te pīd vasiya
this severe fault part. blunder poss. children on village people

nū kini səkhat səza mīlegi.
to how much severe punishment get

The people in the village were afraid and they did not know what punishment the children and the people were going to get.

sentence 10

akhir ik thā utara ho ke darbar ləgi.
end one place stop become and court assembled start

At the end the King stopped and presided over the case.

sentence 11

bače maharaja de pəf kite gaye.
children King poss. shown was became

The children were brought before the King.

sentence 12

darbari guse nal lal pile ho rəhe san.
courtiers anger with red yellow become was comp.

The courtiers were very angry.

sentence 13

koi kəhīda sī, ihnā nū korre mərwaō.
some said that these poss. ? hit

Some of them were saying that the children ought to be hit.

sentence 14

koi kəhīda si, ihnā de pioā nū kəd kəro.
some said that these poss. fathera to jail do

Some said that their fathers should be put in jail.

sentence 15

bəce wicare hāran k'elote dər nal kāb rəhe san.
children poor-things surprised stood fear with shiver -ing comp.

The children were shivering and were very afraid.

entence 16

r mēharaja sahib ne sabh nū čup karaya te bēčiyā nu
t King (honor) part. all poss. quiet made and children towards

l bula ke piar nal puḡeya, 'kakeo!
call and love with asked children

at the King told every one to be quiet and spoke to them kindly.

entence 17

sa vaṭa kiyō mariya?
ou stone why hit

e asked them to the reason of hitting him.

entence 18

ēčiyā nu huṅ kujh dāleri hoi te
children towards now some confidence became and

mā vičō ik kēhin laga, 'jri hēzur!
m among one say -ing most high

he children cooled down and one of them replied th eking that:

entence 19

sā ṭuhanū tā vaṭa nēhi mareya; asi tā beri nū vaṭe marde sā.
e thou part. stone not hit we part. fruit poss. stone hitting was

we were not hitting you, but were hitting the tree.'

entence 20

anēk ṭuhanū ja laga; sanū khīma kero.'
uddenly thou go hit us forgive please

t accidentally hit you, please forgive us.

entence 21

ir mēharaja sahib pučhan lage, 'beri nū vaṭe kiyō marde si?'
hen king (honor) ask -ing fruit poss. stone why hitting was

hen the King asked 'Why were you hitting the tree?'

entence 22

ūdiya uttar dita, 'hēzur!
oys answered given high

he boys answered '

entence 23

er lāṅ lāi.'
ruit get for

To get fruits.'

sentence 24

māharāja sahib muskraye te bole, 'hācha!
King (honor) smiled and said okay

The king smiled and said

sentence 25

beri vate kha ke ber dēndi ha, mā
fruit stone eat after fruit gives is I

māharāja ho ke tuhanū kujh na diyā.>
King is after you nothing not give

'The tree gives fruits when it is hit and I being a King and give you nothing.'

sentence 26

pār bhājanči val mūh p̄her ke bole,
then treasurer towards face turned and said

'ihna bāčiyā nū hēzar afrāfiyā vād diyō.'
these children to thousand gold coins give part.

He then turned towards the treasurer and said 'give these children one thousand gold coins.'

sentence 27

sare log māharāja sahib di eh khul-dil vekh ke haran
all people King (honor) poss. this open-heart see and surprised

ho gaye te tan kāhin lage.
become -past. and holy say began

The people were very surprised to see this and they began to praise the King.